

LINGE VISIE

Visie op Behoud en Ontwikkeling van het Lingelandschap

Vereniging tot Behoud van het Lingelandschap
maart 2007

LINGEVISIE

Een visie op het behoud en de ontwikkeling van het Lingelandschap

Wij wensen dat deze visie beleidsmakers, ondernemers en bewoners van het Lingegebied bewust zal maken van de waarde die het Lingelandschap vertegenwoordigt en van de kansen die er liggen wanneer we dat landschap als een eenheid voor de toekomst bewaren. Met deze visie nodigen wij allen uit om de dialoog met ons te voeren, zodat wij samen kunnen zorgen voor behoud en ontwikkeling van een woon- en werkomgeving die uniek is in Nederland en in de hele wereld.

Het bestuur van de Vereniging tot Behoud van het Lingelandschap
maart 2007

Deze visie werd opgesteld in de periode 2006 - 2007 door het bestuur van de Vereniging tot Behoud van het Lingelandschap op basis van een voorstudie van studenten Landschapsarchitectuur van de Hogeschool Larenstein.

Inhoudsopgave Linge Visie

1.	Inleiding op de visie	4
2.	Het ontstaan van het Lingegebied	5
2.1	De landschapsopbouw	5
2.2	De geomorfologie	7
2.3	De nederzettingen	7
2.4	De verkaveling	8
2.5	De dijken	9
3.	Het Lingeland nu	10
3.1	Landschapsopbouw	10
3.2	Waterhuishouding	10
3.3	Natuur	11
3.4	Landbouw	11
3.5	Bebouwing	11
3.6	Infrastructuur	12
3.7	Verdedigingswerken	12
3.8	Bedrijvigheid	12
3.9	Recreatie	12
3.10	Landgoederen	13
4.	Het Lingeland en de overheid	14
4.1	Het rijksbeleid	14
4.2	Het provinciaal beleid	16
4.3	Het gemeentelijk beleid	17
4.4	De regionale afstemmingsorganen	18
4.5	Het algemeen beeld	19
5.	Visie op het Lingeland	20
5.1	Water	22
5.2	Natuur	24
5.3	Landbouw	26
5.4	Wonen	28
5.5	Infrastructuur	30
5.6	Bedrijven	32
5.7	Recreatie	34
5.8	Landgoederen	36

1. Inleiding op de visie

Nederland verstedelijkt en de Randstad rukt op. Hierdoor neemt de druk op het landelijk gebied toe. Steeds meer mensen trekken de overbevolkte en dichtgeslibde steden uit en gaan naar het platteland om er te wonen te werken of te recreëren. Door de oprukkende bebouwing, groeiende dorpen en steden, toename van bedrijventerreinen en uitbreiding van infrastructuur verliest het landschap in snel tempo zijn samenhang. Hierdoor raakt het versnipperd en dreigen karakteristieke kwaliteiten voorgoed verloren te gaan. Langs de Linge zijn de gevolgen van deze ontwikkeling goed zichtbaar. Gelukkig is het Lingelandschap nog steeds als geheel te herkennen en heeft het nog immer een goede ruimtelijke samenhang en een bijzondere kwaliteit. Maar het is de vraag hoe lang dat nog zal duren, de ontwikkelingen gaan razend snel.

Het Lingelandschap is een cultuurlandschap. Door toedoen van de mens is het in de loop der eeuwen gegroeid en ingrepen door de mens bepalen ook vandaag de dag nog hoe het landschap zich verder ontwikkelt. Op zich is dat goed want het Lingelandschap is een cultuurlandschap en moet dat ook blijven. Er zullen in het gebied weinig mensen zijn die alle ontwikkelingen stop willen zetten en in een museum willen wonen. In het gebied moet gewoon, gewerkt en geleefd worden en dat brengt onlosmakelijk ontwikkeling mee die effecten hebben op het landschap. Het verschil met vroeger is echter de schaal van die veranderingen. Die is inmiddels zodanig dat er grote stukken landschap ineens verloren dreigen te gaan.

Het is de vraag hoe we moeten omgaan met die veranderingen. De vraag komt naar voren of het wellicht mogelijk is om nieuwe initiatieven zó te richten dat ze het gebied economisch verstevigen en tegelijkertijd het landschap behouden of versterken. Een mooi landschap draagt immers bij aan een goed woonklimaat en werkklimaat en aan de ontwikkeling van een aanvaardbare vorm van recreatie en toerisme. Dat is de basis voor een duurzame economische ontwikkeling die niet ten koste gaat van het gebied. De landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het Lingegebied moeten daarom volgens de Vereniging tot Behoud van het Lingelandschap (VBL) behouden blijven ten behoeve van de eigen inwoners maar ook voor de bezoekers die van buiten het gebied komen.

De Vereniging voor Behoud van het Lingelandschap wordt als weinige andere organisaties geconfronteerd met talloze nieuwe initiatieven per jaar die hun uitwerking op het Lingelandschap hebben. Daarom heeft de VBL een eigen visie ontwikkeld op de ontwikkeling van het Lingegebied. Hiervoor is in de afgelopen twee jaar onderzoek gedaan naar de kwaliteiten van het landschap, zijn de kansen en bedreigingen geanalyseerd en uiteindelijk een standpunt ingenomen ten opzichte van mogelijke toekomstige ontwikkelingen. Deze visie is een leidraad, van waaruit de VBL niet alleen wil reageren op ontwikkelingen, maar vooral ook wil meedenken over de toekomst en initiatieven ontplooiën die de landschappelijke waarde van het Lingegebied versterken.

2. Het ontstaan van het Lingegebied

2.1 De landschapsopbouw

In het traditionele rivierenlandschap van de Linge zijn vier landschappelijke elementen nadrukkelijk aanwezig: de uiterwaarden, de dijken, de oeverwallen en de kommen. De Linge vormt de ruggengraat van het landschap. De meanderende vorm zorgt voor veel verscheidenheid. De Linge is een smalle rivier met voor een deel natuurlijke oevers (grienden, hakhoutbossen en moerasbossen). De dijken langs de Linge zijn zeer duidelijk aanwezig in het landschap, en voor een deel bebouwde oevers en in agrarisch gebruik.

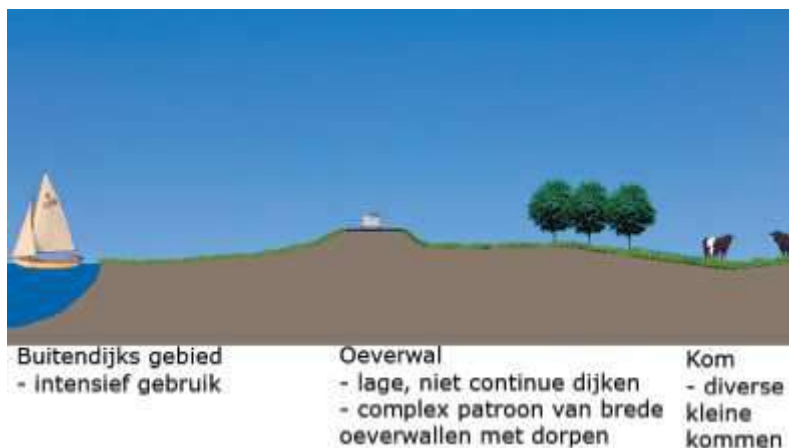
De dijkstructuur draagt hoofdzakelijk bebouwing, boomgaarden en boerderijen. De dijken zijn gelegen op de oeverwallen. Op deze oeverwallen is een kleinschalig landschap aanwezig. Er is sprake van vele kleine plekjes bebouwing en boomgaarden, met daartussen open ruimtes. Deze afwisseling is kenmerkend voor het gebied. Beeldbepalend zijn ook de vele unieke dorpsgezichten. De kommen hebben een meer open en grootschalige structuur. Het landschap kenmerkt zich vooral door groene open weilanden.

Naast bovenstaande landschapselementen, is er ook een geografische indeling te maken waarbij elk gebied zijn specifieke kenmerken heeft:

- Oost, van Tiel tot Geldermalsen
- Midden, van Geldermalsen tot Leerdam
- West, van Leerdam tot Gorinchem.

Het oostelijk gebied kenmerkt zich door:

- Geen aaneengesloten dijk
- Onduidelijke oeverwallen, verspreide dorpjes op hoger gelegen delen
- Bouwland/boomgaarden ook in uiterwaarden.

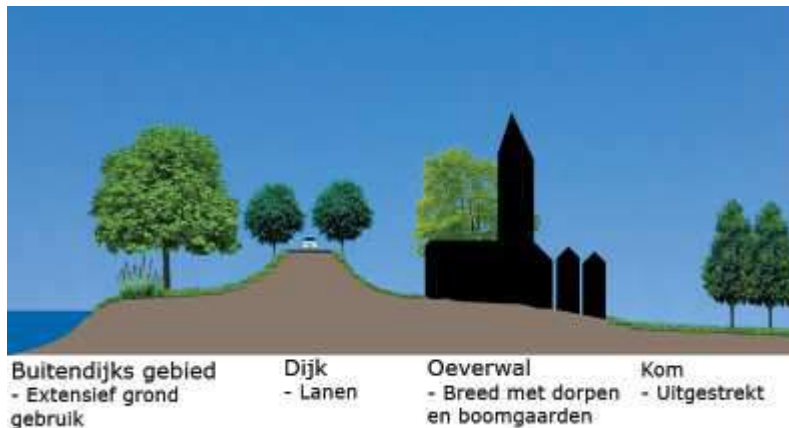

Het oostelijk deel is het begin van de niet gekanaliseerde Linge. Oorspronkelijk is de Linge een zijarm van de Waal en stroomt dwars door Tiel. Het stuk van de Linge bij Tiel wordt de Doode Linge genoemd. De vorm van rivierenlandschap is ontstaan door het meanderen van verschillende waterlopen die zich in de tijd verlegden en door overstromingen. Een rivier heeft van nature de neiging om de buitenbochten uit te slijten en in de binnenbochten aan te zanden. Hierdoor ontstonden de oeverwallen. De oeverwallen zijn iets zandiger dan de rest van de omgeving omdat zand eerder bezinkt dan kleideeltjes. Deze kleideeltjes bezinken in gedeelten waar het water tot stilstand komt zoals in de achterliggende komgebieden. In het oostelijk deel van het Lingegebied zijn de oeverwallen minder opvallend in het landschap aanwezig dan in de overige delen van het gebied. Ook zijn de dijken niet aaneengesloten en laag. De invloed van deze landschapselementen op het landschap is hierdoor minder. Dorpen liggen van nature op hoger gelegen plekken in het landschap.

Omdat deze natuurlijk hogere plekken verspreid in het landschap liggen, zijn deze dorpen ook verspreid in het landschap te vinden.

Het middendeel kenmerkt zich door:

- Duidelijke aanwezige aaneengesloten dijken
- Buitendijkse gebieden (uiterwaarden)
- Sterke meandering van de rivier
- Gestrekte dijkdorpen aan de dijk en brede oeverwal
- Griendbossen in de natte delen van de kom

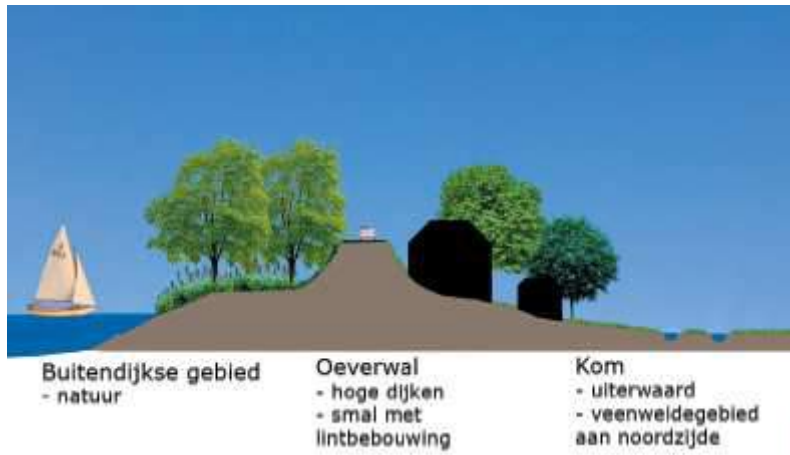

In het midden van de Linge had het water meer kracht dan in het oosten en vonden er daardoor meer overstromingen plaats. Omdat er lange tijd geen dijken waren zijn er grote brede oeverwallen ontstaan. Om de vaak voorkomende wateroverlast te verminderen, werden aaneengesloten dijken opgeworpen. Woningen werden op de dijk gebouwd waar ze relatief veilig waren voor overstromingen.

De uiterwaarden fungeerden als buffer voor grote rivierafvoeren en droegen op deze wijze in belangrijke mate bij aan de veiligheid tegen overstromingen. Doordat het uiterwaardengebied in de winter regelmatig onder water stond, werd er veel klei/zand afgezet, waardoor deze uiterwaarden in de loop der tijd hoger geworden zijn. De kommen zijn gaandeweg lager geworden door inklinking als gevolg van bemaling. Tegenwoordig zijn overstromingen van de uiterwaarden zeldzamer omdat het waterpeil van de Linge meer gereguleerd is.

Het westelijk deel van het gebied kenmerkt zich:

- Lager gelegen en nattere komgebieden
- Aaneengesloten dijken die relatief hoog zijn ten opzichte van het maaiveld
- Gestrekte dijkdorpen aan de dijk en smalle oeverwallen
- Brede uiterwaarden met zomerdijken
- Veenlandschap grenzend aan de rivier waar huizen onderaan de dijk staan in tegenstelling tot de rest van het gebied

Verder naar het westen gaat, wordt de Linge breder en gaat langzamer stromen. Doordat dit het geval is, zijn de uiterwaarden breed en de oeverwallen vrij smal. Door de brede en nattere uiterwaarden is er meer natte natuur. De dijken komen hoger in het landschap omdat de omgeving lager is dan in de oostelijke gebieden. De oeverwallen zijn hier smal en daarom zijn de dorpen vlak tegen de dijk aan gebouwd.

De noordkant van de Linge grenst bijna direct aan een groot veenweidelandschap. Dit gebied wordt gekenmerkt door de vele lange, smalle percelen met daartussen kleine afwateringsloten.

Stukken van het Lingegebied vormen hier onderdeel van de Hollandse Waterlinie. In deze gebieden zijn forten gelegen en dijken die nodig waren vanwege de inzet van inundatiegebieden als verdedigingsmechanisme tijdens oorlogsdreiging.

2.2 De geomorfologie

Tijdens de laatste ijstijd, zo'n 10.000 jaar geleden, was de ondergrond permanent bevroren en stroomden de rivieren over een breed gebied in vele geulen. In het holocene tijdperk werd het warmer en kregen de rivieren meer water te verwerken waardoor ze dieper gingen insnijden. In deze tijd ontstond ook de karakteristieke meandering. Door de stroming werd in de buitenbocht steeds meer grond weggeslagen, terwijl in de binnenbocht door lage stroomsnelheid, deeltjes konden bezinken. De rivieren werden aan beide kanten geflankeerd door een hoger gelegen zandige oeverwal en op grotere afstand door de met klei gevulde kommen. Op plaatsen waar water stagneerde in de kom, ontstond veen.

De Linge heeft verschillende stroombeddingen gehad en daarnaast waren er in het gebied ook vele andere riviertakken. Hierdoor zijn in het Lingegebied soms meervoudige oeverwallen en kommen te vinden.

2.3 De nederzettingen

In het rivierengebied is in de Middeleeuwen een aantal kenmerkende nederzettingvormen ontstaan. De eerste bewoning vond plaats op de hoge oeverwallen en stroomruggen. Daardoor volgen de dorpen het patroon van de rivier. De dorpsvorm werd verder bepaald door het reliëf van het landschap. Er zijn in de loop der eeuwen drie soorten nederzettingen ontstaan die karakteristiek zijn voor het rivierengebied: lintdorpen, esdorpen en vestingsteden.

Langs de Linge vinden we lintdorpen die alleen op de dijk zijn gebouwd, zoals Arkel en Spijk en dorpen die gedeeltelijk op de dijk en gedeeltelijk op de oeverwal liggen, zoals Beesd, Geldermalsen, Tricht, Wadenoyen, Deil, Enspijk, Rumpt, Kedichem, Acquoy en Rhenoy. Er zijn ook dorpen die alleen op de oeverwal zijn gebouwd, zoals Erichem, Zoelen, Kerk Avezaath

en Meteren. Lintdorpen bestaan in het rivierengebied meestal uit een kern met kerk en raadhuis op het hoogste deel van de stroomrug en aan weerszijden daarvan lintbebouwing langs de dijk. Het stratenpatroon bestaat doorgaans uit een voorstraat, parallel daaraan een achterstraat en daartussen stegen die via een stoep uitkomen op de dijk. De gegoeden huisden in de voorstraat, de kleine boeren en dagloners woonden in kleine simpele dijkhuisjes. Deze huisjes hadden aan de andere kant van de dijk (buitendijks) meestal een zogenoemd 'overlandje', een stukje van de uiterwaard dat voor allerlei doeleinden werd gebruikt o.a. als moestuin. Deze huisjes en overlandjes kwamen later zeer in trek bij stedelingen die zich in de loop der jaren in het gebied vestigden.

Langs en nabij de Linge en de Korne zijn een paar mooie voorbeelden van versterkte steden, zoals Gorinchem, Tiel, Asperen, Buren en Heukelum. Sommige van deze steden zijn om militair-strategische redenen ontstaan, zoals Heukelum, Asperen en Buren. De steden Tiel en Gorinchem lagen commercieel gezien strategisch en vinden hun oorsprong en ontwikkeling dan ook voornamelijk in de handel. Tenslotte zijn er enkele esdorpen in het Lingegebied met een webachtig wegenpatroon, zoals Est, Buurmalsen en Enspijk.

Naast de bewoning op de oeverwallen, in de versterkte steden en in de esdorpen, kwam er vanaf de 15^e eeuw ook verspreide bewoning in het Lingegebied voor. Er werden daartoe met het oog op de regelmatige overstromingen in de kommen kunstmatig opgehoogde woonplaatsen aangelegd. Dit was noodzakelijk omdat de kommen met name in de winter en in het voorjaar zeer drassig waren en regelmatig onder water stonden. In de namen van het gebied komen we deze verhoogde woonplaatsen vaak nog tegen als heuvel, hucht of woerd. Op de meeste van deze verhogingen was er plaats voor één boerderij en de bijbehorende schuren.

2.4 De verkaveling

De bouwlanden in het Lingegebied bevonden zich net als de bewoning oorspronkelijk alleen op de hoger gelegen gronden. Hier lag van oudsher de zeer vruchtbare lichte klei en bovendien had men hier het minste last van overstromingen. De gronden werden tussen de boeren verdeeld in blokken of in stroken, afhankelijk van de vorm van het beschikbare land. De sloten fungeerden als kavelscheiding maar dienden ook voor de ontwatering van het land. Door de kavels van hoog naar laag te laten lopen was er een goede ontwatering. In de buurt van Buurmalsen zijn de oude verkavelingpatronen nog duidelijk zichtbaar. Een kenmerkende verkavelingpatroon in het rivierengebied is de kromakker. Deze kromakkers zijn zeer karakteristiek voor het rivierengebied. Ze bestaan uit smalle, door greppels begrensde percelen met een S-vorm. Het ontstaan van de kromakker wordt in verband gebracht met de wijze van ploegen. In de Middeleeuwen gebruikte men zware ploegen getrokken door een span van acht of meer trekdieren. Om het keren van de ploeg te vergemakkelijken, begon men de draai al op de akker voor te bereiden. Deze bochten gaven de percelen uiteindelijk een S-vorm. Vandaag de dag zijn nog enkele kromakkers aanwezig rondom Buurmalsen, Deil, Rumpst, Rhenoy en Acquoy.

Oorspronkelijk bestond de landbouw voornamelijk uit akkerbouw. In de kommen lagen de graslanden. Deze werden beweide door het vee dat via stegen tussen de akkers door naar de graslanden liep. Nog steeds zijn er wegen die de naam steeg dragen zoals de nieuwe steeg bij Acquoy en Buurmalsen en de biersteeg bij Mariënwaerdt hetgeen verwijst naar het oorspronkelijk gebruik.

Geleidelijk werden er nieuwe stukken grond ontgonnen en toegevoegd aan de oude akkerbouwpercelen. Zo werden ook de lager gelegen komgronden langzaam omgevormd tot landbouwgrond. Er ontstonden grotere akkerbouwcomplexen van het formaat dat nu nog te zien is op het Landgoed Mariënwaerdt. De landbouwkavels werden in het gebied eng of akker genoemd, veel namen in het gebied wijzen daar nog op, zoals de Geldenakker bij Buren, de Engweg bij Asperen en de Boonakkerweg bij Deil. De komgronden

met hun klei waren overigens een groot deel van het jaar te nat om te bewerken, daarom werden deze velden gebruikt als weide en hooiland en werden vaak broek of veld genoemd. Namen als het Leuvense Veld, het Lage Veld en Korenbroek herinneren hier nog aan. Naast de weide en hooilanden werden de komgronden gebruikt als grienden, populierenbossen en eendenkooien. De kommen waren dus wel wat grootschaliger verkaveld dan de oeverwallen maar het waren oorspronkelijk zeker geen open gebieden zoals tegenwoordig vaak wordt beweerd.

2.5 De dijken

Een van de meest kenmerkende landschapselementen in het Lingeland zijn de dijken. Vermoedelijk ging men in de loop van de 11^e eeuw of 12^e eeuw de lager gelegen grenszone tussen de stroomruggen en de kommen ontginnen ten behoeve van de akkerbouw. Om deze gronden te ontwateren waren er kaden nodig. De oudste kaden waren er dus niet om de nederzettingen te beschermen tegen te overstromingen, maar om de landbouwgronden te beschermen tegen wateroverlast. De lokale kaden waren niet op elkaar aangesloten, zodat het water de kommen nog kon binnenstromen. Om deze overstromingen tegen te gaan, verbond men gedurende de 13^e eeuw de verschillende bedijkte eenheden met elkaar. Zodoende ontstond een stelsel van aaneengesloten rivierdijken en dwarsdijken. Deze dwarsdijken vormden de begrenzing van poldereenheden zijn verschillende straatnamen in het gebied verwijzen nog steeds naar hun functie (Zeedijk, Hennisdijk, Diefdijk). In deze periode werden de bedijking en de afwatering niet meer lokaal maar bovenlokaal geregeld in de vorm van polderdistricten.

Een nadeel van de aaneengesloten rivierdijken was dat het water niet meer op een natuurlijke manier het gebied kon verlaten. In het begin van de 14^e eeuw werden er voor dit probleem op grote schaal waterlopen door de kommen gegraven. Er werden verschillende weteringen aangelegd om te voorkomen dat de hoger gelegen oostelijke polders hun overvloedige water vlug konden afvoeren ten nadele van de lager gelegen polders. Veel van deze waterlopen zijn nog zichtbaar in het landschap, zoals de Hooglandsche Wetering, de Bisschopsgraaf en de Hoogveldsche Wetering.

Zeker in de beginperiode braken de dijken bij langdurig hoge waterstanden, ijsdammen of door kruiend ijs, nog regelmatig en met veel kracht door. Als de dijk doorbrak, stortte het water zich met kracht naar binnen. Op plaatsen waar de dijk doorbrak ontstond een diep kolkgat, ook wel wiel of waai genoemd. Langs de Lingedijk komen verschillende wielen voor zoals het Galgenwiel (Asperen), het Grote Wiel en het Kleine Wiel (tussen Rhenoy en Rumpt).

Karakteristiek in het westelijk deel van het Lingegebied is dat er parallel achter de winterdijk langs de Linge zogenaamde kweldijken zijn gelegen die verwijzen naar het water dat onder de dijk door kon kwellen bij hoger afvoeren op de Linge.

3. Het Lingelandchap nu

3.1 Landschapsopbouw

Door de ontstaansgeschiedenis heeft het gebied zich ontwikkeld als een gebied met een aantal duidelijk te onderscheiden landschapselementen:

- Kommen
- Oeverwallen (waarbij oost, midden en west worden onderscheiden)
- Dijken (waarbij oost, midden en west worden onderscheiden)
- Veenweidegebied
- Dorpen (waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen lokale of regionale functie)
- Grienden
- Boomgaarden.

De landschapsstructuurkaart van het Lingegebied ziet er als volgt uit:

Het Lingelandchap is door de mens gevormd om er te kunnen wonen en werken. Hierdoor is het landschap geworden wat het nu is: Een kleinschalig cultuurlandschap dat de sporen draagt van een eeuwenlange strijd tegen water.

In het gebied is een aantal elementen die van grote invloed zijn op het landschap. Ze worden hier kort omschreven en komen in hoofdstuk 5 uitgebreider aan bod.

3.2 Waterhuishouding

Het Lingegebied helt van nature af in westelijke richting. Door de geomorfologie van het landschap zijn de kommen lager gelegen dan de oeverwallen. Er is dus in de kommen geen sprake van een natuurlijke ontwatering en er ontstaat daardoor een wateroverschot. Dit overschot komt deels voort uit een neerslagoverschot, voornamelijk in de winter, maar wordt ook veroorzaakt door kwel uit de rivieren. De kommen worden bemalen om ze droog te houden. Er zijn verschillende peilvakken te onderscheiden. Deze vakken wateren af, via een

wetering, naar de gemalen, die op hun beurt weer lozen op de Linge, Lek, Neder-Rijn, Waal of Boven-Merwede. In het zomerseizoen is er een watertekort, vooral voor de landbouw. Er wordt tijdens deze schaarste water uit de Linge ingelaten om de polders op peil te houden.

De Linge is de drager van het gebied en is bepalend geweest in de locatie van de dorpen en infrastructuur. Water speelt nog steeds een belangrijke rol in het gebied. Jaarlijks genieten talloze dagjesmensen (fietsers, wandelaars en kanoërs) van het uitzicht op de Linge. Voor de landbouw is een op het landgebruik afgestemd polderpeil belangrijk maar water is ook voor natuurontwikkeling van essentieel belang. Door de gevoeligheid van het watersysteem en de grote gevolgen van een eventuele overstroming is veiligheid (bescherming tegen overstromingen) een immer belangrijk thema in het Lingegebied.

3.3 Natuur

In het huidige landschap is de natuur geconcentreerd in de uiterwaarden langs de Linge in de vorm van broekbossen, grienden en rietkragen. Maar ook in de natte delen van de kom is natuur aanwezig in de vorm populierenbossen, grienden en eendenkooien. Van oudsher waren er ook veel haagbeplantingen doch deze zijn door de ruilverkaveling en schaalvergroting goeddeels verdwenen. Tegenwoordig vinden we nog veel laanbeplantingen. Deze bestaan uit verschillende boomsoorten: wilg, populier, es, eik en noot. Zij vormen in het landschap een groen raamwerk dat fungeert als migratieroute voor allerlei faunasoorten.

3.4 Landbouw

De verschillende bodemtypen bepalen van oudsher het landgebruik rond de Linge. Op de zandige oeverwallen langs de Linge bevinden zich veel laagstam fruitboomgaarden. Daarnaast vindt op de oeverwallen akkerbouw plaats. Het land is er vrij onregelmatig en kleinschalig verkaveld. In de kommen zijn grootschalige agrarische bedrijven te vinden. De grond wordt door de agrariërs gebruikt ten behoeve van veeteelt. Het land is er rationeel verkaveld door de ruilverkaveling van de jaren '50. Een belangrijk landschappelijk aspect in de kommen zijn de eendenkooien en de productiebossen. De Regulieren, een groot gebied met veel griendbos, maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. In het westelijk deel van het plangebied, ten noordoosten van Leerdam, ligt een omvangrijk veengebied. Smalle, lange kavels en haaks daarop staande lintbebouwing typeren het landschapsbeeld. Omdat het waterpeil hier hoog is, is er bijna uitsluitend weiland.

In het oostelijk deel van het gebied, bij Geldermalsen en Tiel zijn er veel laagstam fruitbomen. Al in de 17^e eeuw was de fruitteelt een bron van inkomsten in dit gebied, maar pas vanaf de 19^e en 20^e eeuw zijn veel akkerbouwpercelen beplant met fruitbomen. De vraag naar fruit groeide en ook het vervoer per spoor verbeterde. De hoogstam fruitbomen zijn sinds de jaren '60 van de vorige eeuw vaak vervangen door laagstam fruitboomgaarden. Deze zijn beter te beheren, makkelijker te plukken en brengen daardoor meer op. Nauw verbonden met de opkomst van de fruitteelt is de invoering van windsingels. Deze moeten voorkomen dat de wind het fruit beschadigt.

3.5 Bebouwing

De bebouwing is ontstaan op de hoger gelegen oeverwallen langs de Linge. Hier bevinden zich de dorpen en stadjes en het landschap heeft hier een kleinschalig karakter. Langs de dijken liggen gestrekte dorpen en wat verder van de Linge op de oude stroomruggen liggen esdorpen. Ook liggen enkele steden met verdedigingswerken in het gebied zoals Gorinchem, Tiel, Asperen, Buren en Heukelum. Leerdam is de enige stad in het Lingegebied die grotendeels in een veenweidegebied is gelegen.

De lagergelegen komgebieden zijn (nog steeds) relatief open en er is slechts lokaal van bebouwing met boerderijen sprake. Van oudsher stonden deze boerderijen op een aarden verhoging (bijv. boerderij de Woerd bij Mariënwaerd) of werden er vloedschuren gebouwd om in geval van overstromingen de oogst of het vee droog te houden.

3.6 Infrastructuur

Het gebied wordt door een aantal belangrijke infrastructuurlijke lijnen doorsneden. Van oudsher waren de hoofdwegen vooral oost-west georiënteerd evenwijdig langs de Linge. Later kwamen hier Noord-Zuid georiënteerde doorsnijdingen bij zoals de autosnelwegen A2 en A27. Het knooppunt A2/A15 is van grote visuele invloed op het open komlandschap. De spoorlijnen Utrecht – 's-Hertogenbosch en Dordrecht – Arnhem lopen ook dwars door het gebied. Hier is de afgelopen jaren de Betuwelijn bijgekomen. Deze loopt weliswaar langs de A15 maar door de hoogteligging, geluidschermen en slechte landschappelijke inpassing zorgt voor een extra visuele barrière in het landschap.

Verder is er een aantal drukke provinciale wegen, die het gebied ontsluiten. Het gebied bevat daarnaast een netwerk van kleine wegen. Omdat de wegen vaak het verkavelingspatroon volgen zijn ze op de oeverwallen veelal kronkelig terwijl ze in het komgebied hoofdzakelijk recht zijn.

3.7 Verdedigingswerken

Militaire verdedigingswerken die in het verleden zijn aangelegd drukken een sterke stempel op het Lingelandschap. De aanleg van de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) vanaf 1815 heeft een belangrijke rol gespeeld in dit gebied. De linie was gebaseerd op het onderwater zetten van grote gebieden, zodat het westen van Nederland, langs de linie van Muiden tot de Biesbosch, beschermd werd tegen aanvallers. Water uit de rivieren was nodig om de linie onder water te zetten. In het gebied werden inundatiesluizen en inundatiekanalen aangelegd die beschermd werden door forten op de kwetsbare punten. De waterlinie is tweemaal in werking gesteld, in 1914 en 1939, waarbij polders voor langere tijd onder water stonden. De NHW fungeerde als barrière voor vijandelijke legers die over de grond kwamen. Met de komst van vliegtuigen had de waterlinie geen functie meer. De Hollandse Waterlinie is uniek in de wereld. De Nieuwe Zuiderlingedijk en de Diefdijk zijn duidelijk zichtbare overblijfselen in het landschap. Daarnaast zijn er verschillende forten, kazematten, inundatiesluizen en kanalen nog intact en zichtbaar.

3.8 Bedrijvigheid

Door de aanwezigheid van de Linge waren er in de vorige eeuwen een aantal steenfabrieken in het gebied. Ook de glasfabriek in Leerdam ontleent zijn locatie aan de aanwezigheid van de Linge. Ook andere kleinschalige industrie die afhankelijk was van water stond langs de Linge zoals bierbrouwerijen en melkfabriekjes. Tegenwoordig zijn de steenfabrieken verdwenen maar zijn op deze locaties andere bedrijven ontstaan die hierdoor veelal zijn gelegen tussen de kern van een dorp en de Linge.

3.9 Recreatie

Het gebied bestaande uit de Linge die een cultuurlandschap met goed bewaard gebleven karakteristieke doorsnijdt, wordt door veel mensen zeer gewaardeerd. Ieder geniet hier op zijn eigen manier van. In het gebied zijn Lingelandjes met een duidelijke recreatieve functie. Daarnaast lopen er vele fietsroutes en wandelroutes door het gebied die een grote aantrekkingskracht hebben op recreanten. De Linge wordt intensief bevaren door kano's en kleine gemotoriseerde bootjes en rondvaartboten. De laatste jaren neemt de recreatieve

druk op het gebied toe. Met name de druk vanuit de Randstad wordt steeds duidelijker merkbaar.

3.10 Landgoederen

In het gebied liggen enkele grote landgoederen met een lange geschiedenis. Ze leveren een belangrijke bijdrage aan het bijzondere karakter van het gebied. Landgoed Mariënwaerd (door zijn grootte uniek in het Rivierengebied) is hiervan het belangrijkste en meest beeldbepalende landgoed. Door de nieuwe beleidsregels verschijnen er steeds meer initiatieven voor het oprichten van nieuwe landgoederen. Dit betekent dat in een aaneengesloten gebied een stuk natuur wordt ontwikkeld dat publiek toegankelijk is in combinatie met woningbouw.

4. Het Lingelandchap en de overheid

Er is heel wat beleid gemaakt over het Lingegebied. Dat komt omdat er vele overheden zijn die iets met het gebied te maken hebben en die er derhalve iets over gezegd of geschreven hebben. Overheidsbeleid is belangrijk want dat bepaalt tenslotte voor een groot deel de contouren van de toekomstige ontwikkeling. Daarom is er voor deze visie een overzicht gemaakt van de beleidskaders die op het Lingegebied rusten. Om het inzichtelijk te houden zijn ze ingedeeld naar de verschillende overheidsniveaus.

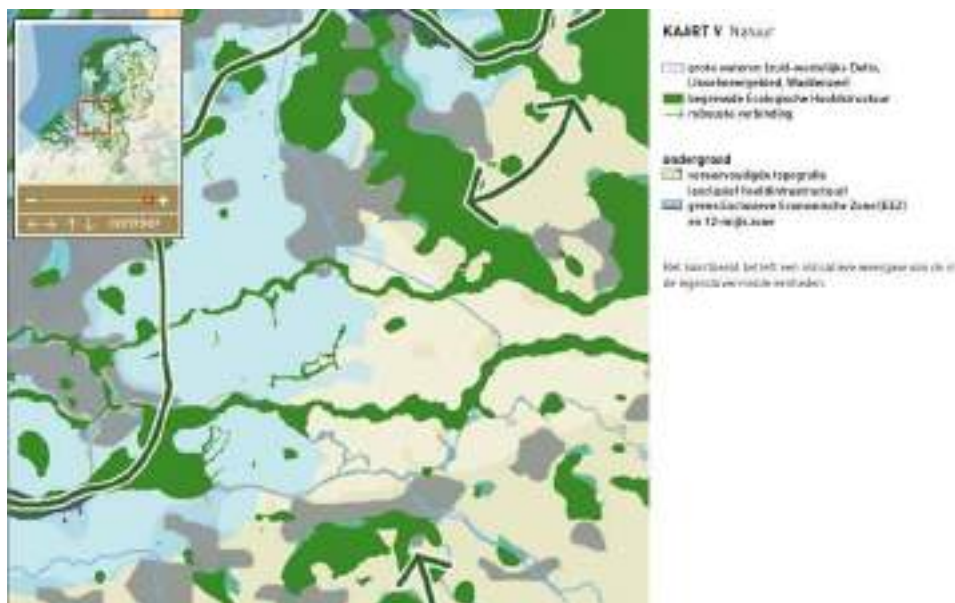
4.1 Het rijksbeleid

Ruimtelijk beleid:

Met de Nota Ruimte (2004) heeft het Rijk een aantal kaders opgesteld en een aantal ontwikkelingsrichtingen aangegeven voor Nederland. Voor het Lingegebied zijn geen specifieke ontwikkelingsrichtingen geformuleerd. De beleidskaders voor het ruimtelijk beleid worden in het provinciaal beleid verder uitgewerkt.

Ecologisch beleid:

De overheid heeft de Ecologische Hoofstructuur (EHS) vastgesteld. Deze gebieden bestaan uit bestaande bos- en natuurgebieden en nieuwe te ontwikkelen natuurgebieden. Deze ecologisch waardevolle gebieden hebben een planologische bescherming gekregen. Voor deze beschermde gebieden geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden en een "nee-tenzij-regime". Het ruimtelijk beleid is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van deze wezenlijke kenmerken en waarden, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de medebelangen die in het gebied aanwezig zijn. Er is voor deze gebieden ontwikkelingsbeleid opgesteld om ze te kunnen verwerven, ecologisch in te richten en te beheren.

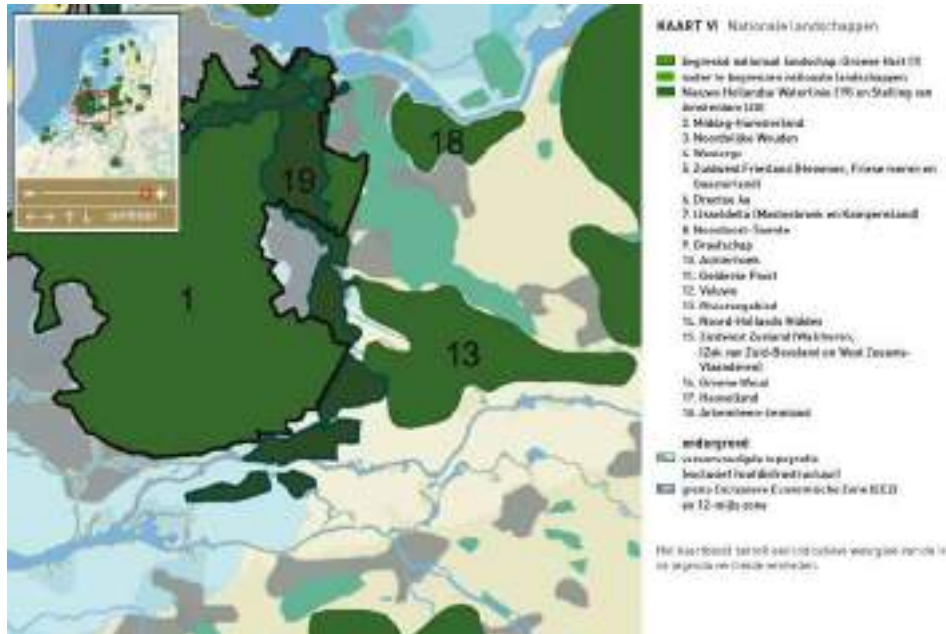

Begrensde Ecologische Hoofstructuur (Nota Ruimte, 2004)

De uiterwaarden van de Lek en Waal zijn vastgelegd als EHS. Tevens zijn aanzienlijke stukken uiterwaarden van de Linge, de Diefdijk en Nieuwe Zuiderlingedijk, de Regulieren en het stuk van Landgoed Mariënwaerdt dat grenst aan de Linge vastgelegd als EHS. Het grootste gedeelte van de EHS langs de Waal aangewezen als Vogelrichtlijngebied waarbij een gestreefd wordt naar behoud en versterking van een aantal vogelsoorten door aan deze gebieden een grote mate van bescherming op te leggen.

Landschappelijk beleid:

De overheid wil een aantal gebieden als Nationaal Landschappen begrenzen. Deze gebieden hebben internationaal zeldzame en nationaal kenmerkende kwaliteiten op landschappelijk, cultuurhistorisch en natuurlijk gebied die ze wil behouden, duurzaam beheren en waar mogelijk versterken. Uitgangspunt is "behoud door ontwikkeling": mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt (ja-mits-principe) zijn binnen Nationale Landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk.

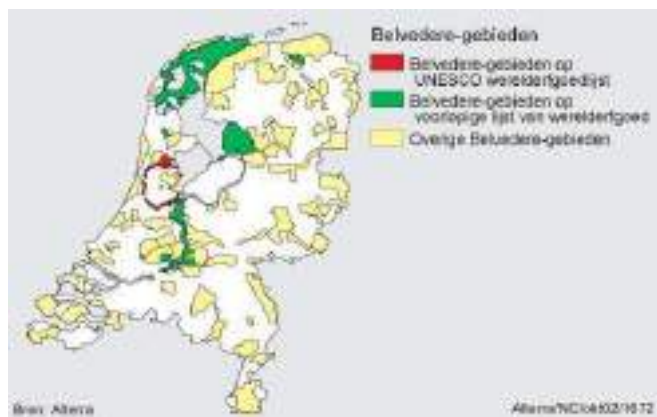

Nationale Landschappen in Midden-Nederland (Nota Ruimte, 2004)

Er is in de Nationale Landschappen ruimte voor ten hoogste de natuurlijke bevolkingsgroei (migratiesaldo nul) en voor regionale en lokale bedrijvigheid. Er is géén ruimte voor grootschalige verstedelijking en bedrijventerreinen, voor glastuinbouw en voor nieuwe grootschalige infrastructurele projecten. In het Rivierengebied is de Nieuwe Hollandse Waterlinie reeds begrensd (Panorama Kraayenhoff) en heeft de provincie Gelderland de taak om als Nationaal Landschap de begrenzing van het Nationaal Landschap Rivierengebied verder uit te werken en concreet te maken.

Cultuurhistorisch beleid:

Het Rijk wil op sommige plaatsen de cultuurhistorisch waardevolle kenmerken behouden en versterken door in bepaalde gebieden de cultuurhistorische identiteit sterker richtinggevend te laten zijn voor de ruimtelijke inrichting. Daartoe heeft ze deze gebieden begrensd in de Nota Belvédère (1999). De Tieler- en Culemborgerwaard en de Nieuwe Hollandse Waterlinie maken onderdeel uit van deze gebieden. Het kabinet stimuleert bij de ruimtelijke inrichting de inbreng van ontwerpdisciplines (stedenbouw, architectuur en landschapsarchitectuur) en bevordert dat cultuurhistorische kwaliteiten een inspiratiebron zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen in zowel het stedelijk- als het landelijk gebied. Op dit moment loopt de discussie of de Nieuwe Hollandse Waterlinie opgenomen kan worden als Werelderfgoed van de UNESCO.

Belvédère gebieden (Nota Belverdere, 1999)

4.2 Het provinciaal beleid

Ruimtelijk beleid:

Het Lingegebied ligt grotendeels in twee provincies, namelijk Gelderland en Zuid-Holland. Beide provincies hebben hun ruimtelijk beleid vastgelegd in het Streekplan. In het Gelders Streekplan staat voor het Rivierengebied dat de Structuurvisie Rivierenland 2004-2015 centraal staat met hierin de hoofdpoging het behouden en versterken van het unieke karakter van de regio rond de ruimtelijke structuurdragers die de eigenheid van dit landschap bepalen. De ruimtelijke structuurdragers zijn de uiterwaarden, dijken, oeverwallen en kommen en het cultuurhistorisch landschap. De waterafvoerfunctie van de Linge moet, ook voor de toekomst, worden gewaarborgd. Dat betekent dat van de regio en betrokken gemeenten wordt verwacht dat zij bij de afweging van de begrenzing van mogelijke uitbreidingslocaties voor wonen of werken in deze gebieden rekening houden met de afvoer- en bufferfunctie van de uiterwaarden. Daarbij geldt dat er niet afgewenteld mag worden op naastgelegen of benedenstroomse gebieden. Als opgave ligt er tevens de concrete begrenzing van het Nationaal Landschap Rivierenland. In het Streekplan van Zuid-Holland vormen de Diefdijk en Lingedijk de grens van Nationaal Landschap het Groene Hart. De Streekplannen geven ook aan hoe om te gaan met functieverandering van gebouwen in het buitengebied zoals vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's).

Ecologisch beleid:

Het provinciaal Gebiedsplan Natuur en Landschap van Gelderland geeft aan welke doelen de provincie wil realiseren op het gebied van natuur, bos en landschap in de komende 15 tot 20 jaar. Dit heeft ze gedaan door zogenaamde natuurdoeltypen te formuleren en een kaartbeeld te maken waar deze natuurdoeltypen gerealiseerd moeten worden. Om dit te stimuleren is er een subsidie die aangevraagd kan worden voor het realiseren van deze natuurdoeltypen. De gebieden waar natuurdoeltypen voor geformuleerd zijn, zijn de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en de Ecologische Verbindingszones (EVZ). Dit zijn zones waarlangs bepaalde diersoorten kunnen migreren van het ene naar het andere natuurgebied. Bij de vaststelling van de natuurdoeltypen is bekeken welke diersoorten in een bepaald gebied gestimuleerd moeten worden, of het verdroogde of waterafhankelijke natuur is, wat de stikstofafhankelijkheid is en tot welk landschapstypen een bepaald gebied behoort. De Diefdijk wordt aangemerkt als een mogelijke locatie voor een Robuuste Ecologische Verbindingszone. Dit is een brede zone waar dieren de rust en ruimte hebben om te migreren. In het Streekplan van Zuid-Holland zijn de gebieden gelegen langs de Diefdijk en de noordkant van de Linge tussen Leerdam en Gorinchem aangemerkt als natuurgebied.

Landschappelijk Beleid

In het Gelderse Streekplan worden twee typen gebied onderscheiden namelijk de "waardevol open gebieden" en de "waardevolle landschappen". De "waardevol open gebieden" bestaan uit een zone oostelijk van de Diefdijk en de Regulieren, de kernen van landgoed Mariënwaerd en Noorderhoek, de driehoek Buren – Kerk-Avezaath – Erichem en de oostkant van Buren. In deze gebieden geldt een "nee-tenzij-benadering". Dat wil zeggen dat de ruimtelijke ontwikkeling afhankelijk is van de bijdrage aan de landschapskwaliteit. De "waardevolle landschappen" bestaan bij Heukelum tot aan Tricht uit de zone aansluitend aan de waardevol open gebieden die ligt tussen de Linge en de Zuiderlingedijk in het westelijk deel en tussen de Regulieren en de provinciale weg Leerdam-Geldermalsen aan de oostelijke kant. Tevens is de noordkant van de Linge ten oosten van Geldermalsen tot aan Tiel begrensd als waardevol landschap. Voor deze gebieden geldt een "ja-mits-benadering" voor het toevoegen van nieuwe bouwlocaties en ruimtelijke ingrepen onder voorwaarde dat de bebouwing past in de reeds bepaalde zoekzones voor bebouwing en dat ze recht doet aan de kernkwaliteiten van het betreffende landschap. Voor de overige gebieden (die niet aangemerkt zijn als waardevol open gebied of waardevol landschap) kiest de Provincie Gelderland een terughoudende rol en neemt ze geen beleidsverantwoordelijkheid, maar verwacht dat de regionaal samenwerkende gemeenten in hun afweging rekening houden

met de provinciale landschapsvisie. Het is in het provinciale beleid mogelijk om nieuwe landgoederen te ontwikkelen. Voorwaarde is dat het terrein bestaat uit minimaal 5 hectare aangeplant bos of dat het terrein is ingericht voor natuurontwikkeling. Verder geldt dat het terrein openbaar toegankelijk moet zijn. Op dit terrein mogen dan drie bebouwingseenheden worden geplaatst mits passend bij de kwaliteiten van de omgeving. De provincie doet geen uitspraken over locaties waarop deze nieuwe landgoederen zich wel of juist niet mogen ontwikkelen. Tenslotte werkt de Provincie Gelderland aan de begrenzing van het Nationaal Landschap Rivierengebied. Door de grote invloed van met name de gemeenten en de geringe sturing door de provincie leidt dit niet tot de oorspronkelijke ambitie, te weten een samenhangend en aaneengesloten Nationaal Landschap.

Cultuurhistorisch beleid:

In het Gelders Streekplan is een brede zone rondom de Nieuwe Hollandse Waterlinie aangemerkt als cultuurhistorische linie. In de uitwerking van de plannen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn de gezamenlijke overheden overeengekomen dat de cultuurhistorische waarden worden behouden en ontwikkeld, dat natuurontwikkeling wordt gecombineerd met waterberging, dat de recreatieve toegankelijkheid van het landschap wordt vergroot en dat de stedelijke ontwikkeling wordt afgestemd op het militair-strategisch landschap. In het Streekplan van Zuid-Holland zijn de Diefdijk en Lingedijk aangemerkt als een bebouwingslint met cultuurhistorische waarde.

4.3 Het gemeentelijk beleid

Ruimtelijk beleid:

De gemeentelijke visie op het ruimtelijk beleid is vastgelegd in structuurvisies die vervolgens een planologische status krijgen na doorvertaling in een bestemmingsplan. Wanneer het om het landschap gaat is dit meestal het bestemmingsplan buitengebied. In het bestemmingsplan worden voorwaarden aangegeven voor ontwikkelingsrichtingen (groei van bedrijf of recreatievoorziening is bijvoorbeeld wel of niet toegestaan of gemaximaliseerd). Zo wordt onder meer aangegeven onder welke voorwaarden functieverandering mag plaatsvinden van vrijkomende bedrijfsgebouwen in het buitengebied. Ook hebben sommige gemeenten, naast mogelijkheden voor de realisatie van nieuwe landgoederen, de realisatie van buitenplaatsen in hun bestemmingsplan mogelijk gemaakt. Zo heeft bijvoorbeeld Tiel gebieden aangewezen waar het mogelijk is om een buitenplaats te realiseren waarbij maximaal drie wooneenheden gebouwd kunnen worden op één hectare aaneengesloten gebied. In het algemeen stimuleren de bestemmingsplannen het open houden van de komgebieden en staan ze verdere invulling van de bebouwde kom op de stroomruggen toe. Gemeente Tiel pleit voor ruimere woningbouwmogelijkheden en spreekt in haar visie Wonen en Werken de wens uit in Kapel Avezaath grootschalige woningbouw te realiseren. Geldermalsen wil aan de zuidkant grootschalige woningbouw realiseren en Leerdam wil aan de noordkant uitbreidingsmogelijkheden voor bedrijvigheid.

Ecologisch en landschappelijk beleid:

In de gemeentelijke bestemmingsplannen is behoud van bestaande natuurwaarden en ontwikkeling van nieuwe natuurgebieden gestimuleerd. In de meeste gemeentelijke bestemmingsplannen is vastgelegd dat essen en kromakkers een planologische bescherming krijgen (nee-tenzij-regime). Daarnaast zijn verschillende gemeenten zoals Lingewaal, Geldermalsen en Neerijnen en Culemborg bezig met het opstellen van een Landschapsontwikkelingsplan (LOP) en is Buren bezig met de ontwikkeling van een Landschapsbeleidsplan (LBP). In een LOP of LBP staan maatregelen vermeld die moeten leiden tot landschappelijke versterking van het gebied. Deze maatregelen kunnen met financiële ondersteuning vanuit het Nationaal Landschap Rivierenland, worden uitgevoerd, tenminste als ze binnen de begrenzing vallen. De maatregelen kunnen ook bijdragen aan de ambitie van het provinciaal Gebiedsplan Natuur en Landschap.

Cultuurhistorisch beleid:

In de gemeente Geldermalsen heeft Acquoy een beschermd dorpsgezicht. Daarnaast zijn er in de verschillende gemeenten langs de Linge vele rijks- en gemeentelijke monumenten aangewezen. Om het welstandsbeleid inzichtelijk te maken hebben alle gemeenten in 2005 een welstandsnota opgesteld. In bijna alle nota's wordt historische dorpsbebouwing apart onderscheiden en zijn hier strenge eisen aan verbonden. De VBL heeft aan het opstellen van deze nota's actief bijgedragen en daarvoor haar eigen kaders opgesteld. Om cultuurhistorie op een goede manier mee te kunnen nemen in het ruimtelijk beleid hebben de gemeenten Lingewaal en Geldermalsen een kennisinstrument ontwikkeld genaamd "Gaafheid van bodem en reliëf in gemeente Lingewaal en gemeente Geldermalsen". De resultaten hiervan worden gebruikt op structuurplanniveau.

4.4 De regionale afstemmingsorganen

Naast de overheden is er een aantal regionale afstemmingsorganen waarin de overheden al dan niet met andere belanghebbende partijen afspraken maken over de ontwikkeling van het Lingegebied.

Lingeplatform:

Het Lingeplatform is een groep belanghebbenden (provincies, gemeenten, waterschap, Programmabureau Rivierengebied, Lingefederatie, Recreatiemaatschappij, Vereniging tot Behoud van het Lingelandschap, Stichting Linge Merwedekanaal, Vereniging Agrarisch Natuurbeheer Lingengebied, Gemeenschappelijke Land en Tuinbouworganisaties, Linge Goed onze Zaak (recreatielandjes) en Staatsbosbeheer), die is voortgekomen uit de landinrichtingscommissie Lingengebied. Deze commissie heeft in 2002 een Raamplan Lingengebied opgesteld en de opdracht voor de landinrichting aan de provincie teruggegeven omdat er geen oplossing was voor de recreatielandjes langs de Linge. Het Raamplan is daarom niet vastgesteld maar deze groep komt nog twee maal per jaar bijeen om gezamenlijk acties af te spreken die leiden tot versterking van de waarden die in het gebied aanwezig zijn.

Streekcommissie Rivierenland-West:

In de Streekcommissie Rivierenland zitten de gemeenten, waterschap, GLTO, terreinbeheerders en GMF die praten over de gewenste ontwikkeling in het gebied ten westen van de lijn Opheusden – Appeltern. De commissie heeft in 2004 een visie opgesteld genaamd "Kwaliteit door verscheidenheid" en adviseert de provincie over subsidieverstrekingen.

Regio Rivierenland:

In de Regio Rivierenland werken verschillende gemeenten samen. Dit heeft in het verleden geresulteerd in het Experiment Ruimtelijk Beleid Rivierenland waarbij de samenwerkende gemeenten de zoekruimte voor verstedelijking tot 2015 in de vorm van kwaliteitscontouren hebben vastgelegd en medio 2004 hebben geactualiseerd. Daarnaast hebben zij een Structuurvisie Rivierenland 2004-2015 opgesteld, waarin de gewenste ontwikkelingsrichting voor de regio is vastgelegd. Als startdocument is hiervoor gebruikt "Rivierenland in 2020", een nota die in 2002 is opgesteld door de stuurgroep "Rivierenland op Eigen Kracht" (ROEK).

Stuurgroep Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie:

De stuurgroep Nationaal Project Nieuwe Hollandse Waterlinie is verantwoordelijk voor het opstellen van Panorama Kraayenhoff dat de ontwikkelingsrichting aangeeft van het gebied en de inliggende forten van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Dit plan is provincie-overstijgend en heeft een planologische doorwerking. Delen van de gemeenten Leerdam, Geldermalsen en Lingewaal vallen onder de Nieuwe Hollandse Waterlinie die langs de Diefdijk loopt, de Linge kruist en dan doorloopt langs de Nieuwe Zuiderlingedijk richting Fort Vuren aan de Waal.

Programmabureau Rivierenland:

Naast de bovenstaande afstemmingsorganen bestaat ook het Programmabureau Rivierenland-West. Dit programmabureau is een vooruitgeschoven loket van de provincie Gelderland dat tot doel heeft de bestaande financiële regelingen die bestaan (verschillende subsidievormen) te ontsluiten voor initiatiefnemers van projecten. Zowel op Europees, rijks en provinciaal niveau zijn talrijke subsidievormen beschikbaar voor ontwikkelingen in het landelijk gebied. Het is echter voor initiatiefnemers moeilijk de weg naar deze bronnen te vinden, het Programmabureau helpt hierbij.

4.5 Het algemeen beeld

Er zijn veel verschillende partijen bezig met het bedenken van ontwikkelingsvisies of ontwikkelingsplannen voor het Rivierengebied. Veel van deze plangebieden overlappen elkaar geheel of gedeeltelijk maar géén van de plangebieden bestrijkt het gehele Lingegebied. De veelheid aan planvorming leidt er overigens niet toe dat de ontwikkeling van het landschap in het Lingegebied de gewenste kant op gaat. Veel van de rijks en provinciale plannen hebben een slechte tot zeer slechte doorwerking in de uiteindelijke gemeentelijke bestemmingplannen. Alleen de ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft tot nu toe een goede doorvertaling gekregen in het ruimtelijk beleid op de verschillende schaalniveaus. Het feit dat de Linge in twee verschillende provincies valt, trekt ook een zware wissel op de invulling van het ruimtelijk beleid voor wat het landschap betreft.

Resumerend bestaat het volgende beeld ten aanzien van de bemoeienis van de overheid met het landschap van het Lingegebied:

1. Het landschap van het Lingegebied wordt in geen enkel beleidskader en in geen enkel plan als één geheel gezien.
2. De doorwerking van rijks- en provinciale plannen naar gemeentelijk niveau is slecht en resulteert in versnippering en erosie van de ambities van de hogere overheden.
3. Er zijn zeer veel organisaties die zich bezighouden met het landschap van het Lingegebied waardoor tijd en middelen weinig efficiënt kunnen worden ingezet.
4. Er zijn mede gezien het bovenstaande veel subsidieregelingen beschikbaar maar er zijn maar weinig effectieve landschapsprojecten.
5. De kans die het Rijksbeleid bood om met de Nationale Landschappen een meer samenhangend landschapsbeleid te gaan voeren in het Rivierengebied wordt niet benut.

5. Visie op het Lingeland

Vanuit de gedachte dat de VBL in plaats van reactief graag proactief de ontwikkelingen in het Lingengebied wil volgen en beïnvloeden ontstond behoefte aan een visie voor de ontwikkeling van het Lingengebied. De visie is in verschillende stappen tot stand gekomen.

Allereerst heeft VBL opdracht gegeven om te inventariseren welk beleid er op het Lingengebied ligt en hoe het landschap is opgebouwd (die resulteerde in een Landschapsstructuurkaart). Een onderdeel van deze opdracht was ook een analyse te maken van de sterke en zwakke kanten van het gebied en wat kansen en bedreigingen zijn (SWOT-analyse). Voor verschillende thema's werd dit ingevuld door in te schatten wat het effect hiervan is op een bepaald landschapselement. Deze opdracht is uitgevoerd door leerlingen van Hogeschool Larenstein in het kader van hun afstuderen. Voor de uitwerking van hun

opdracht putten de studenten uit de informatie en meningen die ze van het VBL-bestuur kregen tijdens twee door hen georganiseerde workshops. In de SWOT-analyse stonden de verschillende landschapselementen van het gebied centraal.

Thema	Sterkte	Zwakke	Kans	Bedreiging
Kommen				
Oeverwallen oost				
Oeverwallen midden				
Oeverwallen west				
Dijken oost				
Dijken midden				
Dijken west				
Veenweide				
Dorp met regionale functie				
Dorp met lokale functie				
Grienden				
boomgaarden				

Tabel gebruikt voor SWOT-analyse Lingengebied

De SWOT-analyse (Strength, Weakness, Opportunities en Threats) is vervolgens door het VBL-bestuur verder uitgewerkt en de resultaten zijn voorgelegd aan een klankbordgroep. Deze klankbordgroep bestond uit een brede vertegenwoordiging van mensen die beroepsmatig op een of andere manier bij de ontwikkelingen in het Lingengebied zijn betrokken omdat ze werkzaam zijn bij gemeenten, Recreatiemaatschappij, SBB, landgoed Mariënwaerdt, GMF, Landschapsbeheer Zuid-Holland, Waterschap Rivierenland etc. Aan de klankbordgroep werd gevraagd om een mening te geven over de kansen en bedreigingen die er zijn voor het Lingeland. De groep toonde zich erg betrokken en leverde hele bruikbare input. De resultaten zijn vervolgens verwerkt en voorgelegd aan de leden van de VBL tijdens de algemene ledenvergadering. Daarna is begonnen met het concretiseren en uitwerken van de voorliggende visie op behoud en ontwikkeling van het Lingeland.

De thema's waarvoor de SWOT-analyse is uitgevoerd bepalen de opzet van de visie. Ze hebben alle een uitwerking op het landschap. In de komende paragrafen staat steeds een thema centraal. Voor elk thema is aangegeven wat voor de VBL de essentiële voorwaarden zijn voor behoud en ontwikkeling van het Lingelandschap. De volgende thema's komen in deze visie achtereenvolgens aan de orde:

1. Water
2. Natuur
3. Landbouw
4. Wonen
5. Infrastructuur
6. Bedrijven
7. Recreatie
8. Landgoederen

5.1 Water

Het gebied van de Linge is goeddeels door het water gevormd. De rivier was ooit een van de armen waarlangs de Rijn zich een weg naar zee zocht. De Linge ontwikkelde zich in de loop van de geschiedenis tot een druk bevaren handelsroute en langs de oevers ontstonden op de oeverwallen vele steden en dorpen. Ooit was de Linge een woeste stroom die voor dijkdoorbraken en overstromingen zorgde. Die tijd is voorbij, de Linge is nu getemd en kabbelt lieflijk en rustig door het Betuwse land. De huidige Linge loopt van het Pannerdens Kanaal vlak bij Kasteel Doornenburg, tot aan de Merwede bij Gorinchem en is daarmee de langste echt Nederlandse rivier. Vanaf Gorinchem is de rivier bevaarbaar tot aan Geldermalsen. De bovenloop is gekanaliseerd en bevat 14 stuwen, de benedenloop heeft nog grotendeels de oorspronkelijke meanderende vorm. Het water dat nu ingelaten wordt, stroomt via het Inundatiekanaal bij Tiel-Passewaaij de Linge in. Tegenwoordig is er op deze plaats een stuw, deze laat in drogere periodes water in om het peil van de Linge te reguleren. Via de Linge wordt het kwel- en regenwater van ruim 70.000 hectare Betuwegrond afgevoerd. Het wordt via het kanaal van Steenderen door een gemaal uitgeslagen en verder geloosd bij Gorinchem via de uitloop van de Linge in de Merwede.

Door de ontstaansgeschiedenis is de Linge de drager van het gebied. De bebouwingsstructuur, het wegennet maar ook andere gebruiksfuncties hangen hier mee samen of zijn hier van afgeleid. De Linge is ook nu nog een echte vaarweg. Er is niet veel vrachtvaart meer maar de recreatievaart is flink in belang toegenomen. Veel pleziervaartuigen hebben hun ligplaats op of langs de Linge. Er varen gedurende de zomer ook veel kano's en er wordt door sportvissers dankbaar gebruik gemaakt van de vele plekjes die de Linge hen biedt. Op warme dagen wordt er in de Linge gezwommen hoewel de waterkwaliteit zich daar niet altijd toe leent. Voor de watersport vervult de Linge dus een belangrijke functie.

Op dit moment wordt de Linge door Rijk en Provincie's gezien als basis voor de verdere natuurontwikkeling zodat de Ecologische Hoofstructuur (EHS) gerealiseerd kan worden inclusief migratieroutes voor (watergebonden) diersoorten in de vorm van Ecologische Verbindingszones (EVZ's). Aan de andere kant neemt de druk op de uiterwaarden van de Linge toe omdat menig gemeente/projectontwikkelaar dit ziet als een kans om hoogwaardige woningbouw te realiseren in een mooie omgeving vlakbij een woonkern langs de Linge. Op het moment dat er in het buitendijkse gebied van de Linge gebouwd gaat worden heeft dit gevolgen voor de veiligheid van het gebied.

De dijken langs de Linge bieden bescherming tegen overstroming. Het achterliggend gebied is laaggelegen waardoor in geval van overstromingen in grote gebieden tot vijf à zes meter water kan komen te staan. De laatste jaren wordt steeds duidelijker dat de klimaatverandering gaat zorgen voor meer neerslag en voor een verhoogde rivierafvoer. Omdat hierdoor onder de huidige omstandigheden de kans op overstromingen toeneemt, worden dijkverhogingen en -verzwaringen uitgevoerd zodat ook in de toekomst aan de veiligheidsnormen wordt voldaan. Helaas gaat dit nog vaak gepaard met verlies van karakteristieke woninglocaties (boven tegen de dijk en in de veengebieden beneden tegen de dijk) of met het verlies van de woningen.

Naast het versterken en ophogen van dijken wordt veiligheid gezocht in ruimte voor het water. De Linge vervult functie voor de buffering van rivierwater bij hoge afvoeren. Op basis van het rijksbeleid "Ruimte voor de Rivier" zullen de regionale hoofdwaterlopen (waarvan de Linge de belangrijkste is) in de toekomst hun deel in de opvang van het rivierwater voor hun rekening moeten nemen. Dat betekent dat daarmee in de Lingebedding rekening moet worden gehouden. De rivier moet letterlijk gesproken zoveel ruimte krijgen dat bij hoogwater het overtollige water kan worden geborgen en niet over de dijken stroomt. De uiterwaarden vervullen van oudsher deze bufferfunctie en het is daarom belangrijk dat deze in elk geval behouden blijven. Verwacht zou mogen worden dat lokale bestuurders die verantwoordelijkheid voelen en dienovereenkomstig handelen.

In het Lingegebied echter blijkt niets minder waar. We moeten constateren dat verschillende gemeentebesturen verstedelijkingsplannen in de uiterwaarden van de Linge in voorbereiding hebben. Hierdoor zal het bergend vermogen van het Lingebeekken steeds verder teruglopen waardoor de veiligheidssituatie voor bewoners geleidelijk aan slechter wordt. Tegelijkertijd gaan er door die verstedelijking prachtige stukken Lingelandschap voorgoed verloren. In 1995 nog moest het hele Lingegebied geëvacueerd worden wegens hoge rivierafvoeren maar dat heeft bij de lokale bestuurders slechts kort indruk gemaakt. Zij weten kennelijk niet dat zo'n situatie zich elk jaar opnieuw kan voordoen en dat de kans daarop door de klimaatverandering, zeespiegelrijzing en bodemdaling steeds groter wordt. De VBL is van mening dat in het Lingebeekken maximaal ruimte moet worden gegeven aan het water. Dat heeft het bijkomend voordeel dat er kansen ontstaan voor ontwikkeling van nieuwe natte natuur. Een win-win situatie zou je kunnen zeggen.

Om in geval van hoogwatersituaties de veiligheid te kunnen garanderen wordt naast ruimte voor het water in de hoofdwaterloop ook gezocht naar bergingsmogelijkheden in de laaggelegen polderdelen zodat hier het water langer wordt vastgehouden voordat het via het hoofdwatersysteem wordt afgevoerd. Door de provincie zijn in het Lingegebied een aantal zoekgebieden aangewezen voor deze tijdelijke wateropslag, de zogenaamde retentiegebieden waar het oppervlaktewaterpeil tijdelijk hoger opgezet kan worden. In veel gevallen zijn deze beoogde retentiegebieden gelegen op de plaats waar nu ook al (waterafhankelijke) natuurgebieden zijn (bijvoorbeeld de Regulieren). Ook hier zou men mogen verwachten dat lokale besturen de handschoen oppakken en er in hun bestemmingsplannen rekening mee houden. De VBL is van mening dat het vergroten van de veiligheid en de ontwikkeling van natuur hand in hand gaan. Helaas blijken voor een aantal gemeenten ook hier de korte termijnbelangen van groter belang dan de veiligheid op langere termijn.

Water is een van de belangrijkste factoren in het Lingegebied maar vooral door de lokale bestuurders wordt daar naar mening van de VBL in onvoldoende mate verantwoordelijk mee omgegaan. Wanneer zich nieuwe initiatieven aandienen die op enigerlei wijze te maken hebben met water dan zijn daarom voor de VBL een aantal zaken cruciaal:

1. Behoud en mogelijke uitbreiding van de ruimte voor water en dus geen verdere bebouwing in de uiterwaarden van de Linge.
2. Waar mogelijk langs de Linge waterberging combineren met de ontwikkeling van nieuwe natte natuur.
3. Vastleggen van retentiegebieden in combinatie met natuurontwikkeling in gemeentelijke bestemmingsplannen.
4. Behoud van de functie van de Linge als vaarwater voor de bestaande rustige vormen van watersport en voor de hengelsport.

5.2 Natuur

De natuurwaarden in het Lingegebied worden sterk bepaald door de aanwezigheid van de specifieke landschapselementen. Ze zijn ontstaan door extensief beheer (bijvoorbeeld de uiterwaarden), of door een landgebruik dat de aanwezigheid van bepaalde planten- of diersoorten stimuleert (bijvoorbeeld de grienden) of door de inrichting van nieuwe natuurgebieden (bijvoorbeeld als onderdeel van nieuwe landgoederen).

De Linge en omgeving vertegenwoordigen vele natuurwaarden. Een deel van deze waarden is algemeen van aard en een deel is gekoppeld aan de gebieden die als natuurgebied worden beheerd. Langs de Linge zitten vele bijzondere vogels zoals de ijsvogel, groene specht en roerdomp, maar ook de tafeleend, waterral, zwarte stern, blauwborst, sprinkhaanzanger, purperreiger. In de Linge komt ook de roodwangschildpad voor en in het veld (de kommen) zitten onder meer reeën. Een aantal van de natuurgebieden in het Lingegebied wordt of door Staatsbosbeheer of door het Geldersch Landschap beheerd. De natuurgebieden zijn als volgt gelegen:

Bovenloop:

Langs en in de omgeving van de bovenloop van de Linge tussen Tiel en Geldermalsen bevinden zich de natuurgebieden landgoed Soelen (Zoelen) en de Leemputten (Buren). Beide zijn in beheer bij Staatsbosbeheer.

Middenloop:

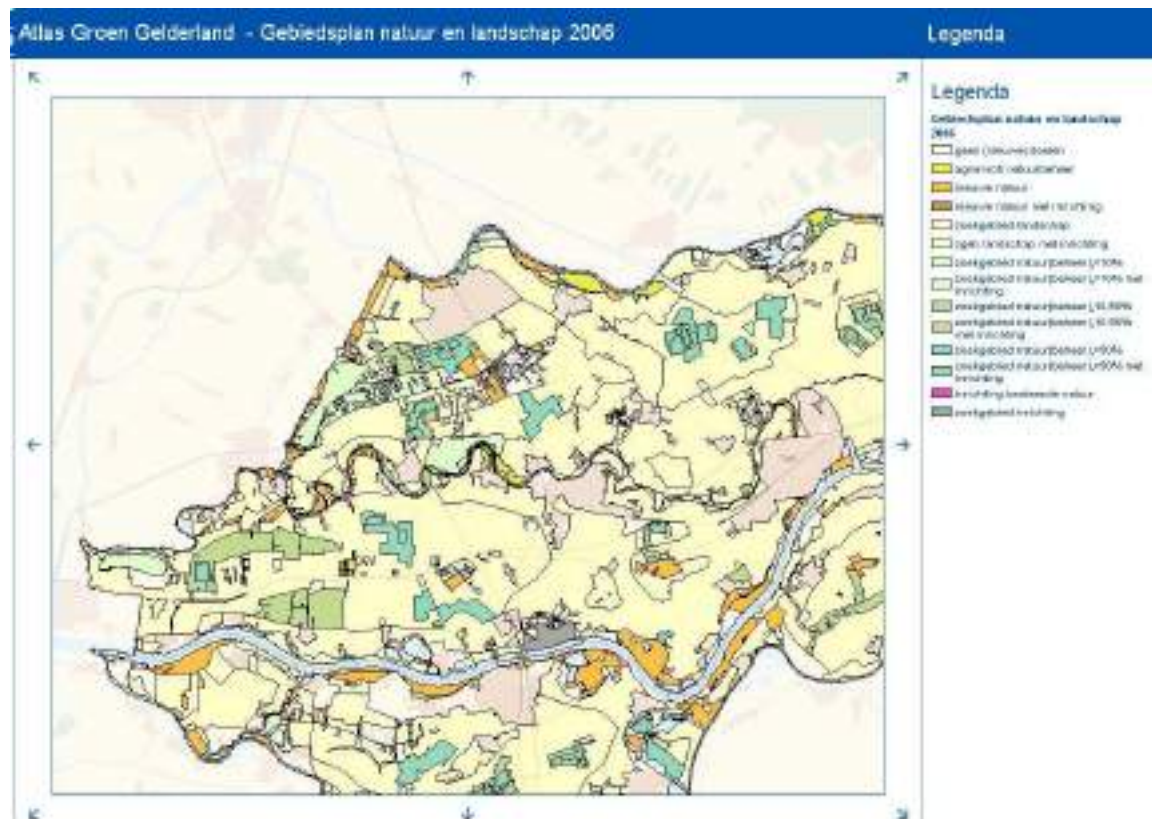
Langs en in de omgeving van de middenloop van de Linge tussen Geldermalsen en Leerdam bevinden zich vele recreatieve Lingelandjes waarvan sommige extensief beheerd worden waardoor een klein stukje natuur ontstaat. Ook zijn hier de landgoederen Noorderhoek (Deil) en Mariënwaerdt (Beesd) gelegen die op grote stukken van het landgoed agrarisch natuurbeheer toepassen en waarvan Mariënwaerdt zich ook actief inzet om in bepaalde delen van het landgoed de aanwezige natuurwaarden te behouden en versterken (broekbossen langs Linge). In het komgebied het Beesderveld richting Culemborg liggen de Regulieren. Dit is een groot aaneengesloten stuk Ecologische Hoofdstructuur waarvan het Geldersch Landschap 210 hectare beheert als natuurgebied. Het gebied bestaat uit een afwisseling van grasland, populierenbos, grienden en moeras. In het gebied staan bijzondere vegetatiesoorten, zoals de grote ratelaar, kale jonker, tweejarig streepzaad, dotterbloem, echte koekoeksbloem en knoopkruid. In de watergangen komen gele plomp, gewoon blaasjeskruid, waterviolier en kikkerbeet voor. Het is de leefomgeving van de gewone pad, de bruine kikker en de heikikker maar ook van reeën, hazen, bunzing, hermelijn, wezel, bisamrat, vos en vele muizensoorten zoals de rosse woelmuis, bosspitsmuis en waterspitsmuis en 60 soorten broedvogels waaronder de grutto, scholekster, watersnip, ransuil, buizerd, boomvalk, wiewaal en sprinkhaanrietzanger. Ten zuiden van knooppunt Deil, de kruising van de A15 en de A2, bevindt zich het natuurreservaat "Het Broek" waarvan de broekbossen in combinatie met de eendenkooien de belangrijkste kenmerken vormen. Dit gebied is in beheer bij Staatsbosbeheer.

Benedenloop:

Langs en in de omgeving van de benedenloop van de Linge tussen Leerdam en Gorinchem bevinden hoge natuurwaarden in de uiterwaarden van de Linge waarvan grote stukken in beheer zijn van Staatsbosbeheer. Ook de gebieden die vallen onder Nationaal Landschap Nieuwe Hollandse Waterlinie bevatten hoge natuurwaarden met name het gebied grenzend aan de Nieuwe Zuiderlingedijk ten zuiden van Heukelum. Een nieuw aangelegd natuurgebied is het Lingebos in Spijk dat zich in het komgebied ten zuiden van de Linge bevindt.

De Provincie Gelderland heeft in het Gebiedsplan Natuur en Landschap haar ambitie voor het Rivierengebied weergegeven. Om deze ambitie te realiseren stelt de provincie programmabeheersubsidies beschikbaar aan particulieren die inrichtingsmaatregelen willen nemen om deze ambities te realiseren. Verder bestaat er in de gebieden die door het Rijk

begrensd zijn als Ecologische Hoofdstructuur de mogelijkheid om als particulier deel te nemen aan de regeling Subsidie Natuurbeheer (SN regeling) of Subsidie Agrarisch Natuurbeheer (SAN regeling).

De VBL vindt dat het Lingegebied een cultuurlandschap is en pleit daarom voor het behoud van het kleinschalig cultuurlandschap. Door menselijk handelen ontstane natuur had van oudsher een aanzienlijke plaats in het landschap en om het landschap als geheel te bewaren moet dit zoveel mogelijk worden behouden en hersteld. Gezien het feit dat er door de ontwikkelingen van de afgelopen jaren aanzienlijke hoeveelheden natuur langs de Linge verloren zijn gegaan is het belangrijk op bepaalde plaatsen natuur terug te brengen. Omdat het landschap van oudsher een kleinschalig landschap is mag deze natuur ook uit kleine eenheden bestaan. Vanuit dit gezichtspunt zijn een aantal punten voor de VBL van essentieel belang:

1. Natuurontwikkeling is bij voorkeur gericht op het creëren van natte natuur in de uiterwaarden van de Linge en in de komgronden. Een bijkomend voordeel is dat dit in combinatie met waterberging bijdraagt aan de veiligheid van het gebied.
2. De omvang van nieuw te ontwikkelen natuurgebieden dient te zijn afgestemd op de schaal van het (kleinschalige) cultuurlandschap.
3. Natuurontwikkeling in de vorm van aanplant van bos dient alleen op de oeverwallen plaats te vinden en dan alleen met een goede inpassing in het lokale landschap.
4. De recreatielandjes langs de Linge zijn ontstaan vanuit het cultuurlandschap en passen qua kleinschaligheid en diversiteit goed in de landschapsstructuur. De recreatielandjes dienen bij voorkeur natuurlijk ingericht te worden op een wijze die past in het landschapsbeeld van de Linge.

5.3 Landbouw

De landschapsopbouw bepaalde rond 1850 het grondgebruik. De oeverwallen die uit zandige afzettingen bestaan leenden zich goed voor akkerbouw. In de komgebieden die bestaan uit zware, moeilijk te bewerken en slecht af waterende klei lagen de graslanden. De verhoudingen bouwland – grasland lag hiermee in die periode tamelijk vast.

De landbouw was aan het eind van de negentiende eeuw een van de belangrijkste bronnen van inkomsten aangezien in het Lingegebied in die periode meer dan 70% van de bevolking in de landbouw werkzaam was. Hiermee werkten in dit gebied destijds relatief meer mensen in de landbouw dan in Nederland als geheel. Wel moet hierbij vermeld worden dat een deel van de boeren van oudsher neveninkomsten had uit andere bedrijfstakken.

In het begin van de twintigste eeuw werden de komgronden, waar veelal de graslanden lagen, beter bruikbaar doordat op grote schaal watermolens vervangen werden door stoomgemalen en hierdoor de waterhuishouding beter te reguleren was. Hierop volgde in de jaren zestig van de vorige eeuw nog een verbetering toen in het kader van de ruilverkaveling op grote schaal drainages werden aangelegd. De veestapel in het Lingegebied bestond rond 1850 uit gemiddeld 50% koeien, 20% ossen en 30% kalveren. De ossen werden overigens niet gebruikt als trekdier want er was een groot aantal werkpaarden in het gebied. Veel vee werd verhandeld naar Holland of het buitenland. Dit gold met name voor de ossen en paarden. De veehouderij is altijd een belangrijke landbouwsector gebleven maar na invoering van het melkquotum begin jaren tachtig van de vorige eeuw, nam het aantal melkkoeien af vanwege het streven naar een hogere melkproductie per koe. Na 1970 groeide het aantal varkens sterk tot 1987 waarna de effecten van de in 1984 ingevoerde Interimwet Veehouderij zichtbaar werden en de uitbreiding van de varkensstapel aan banden werd gelegd.

Rond 1850 waren aardappelen, tarwe gevolgd door haver, bonen en rogge de belangrijkste gewassen die in het Lingegebied werden verbouwd. Akkerbouw was in de tweede kwart van de twintigste eeuw van ondergeschikt belang geworden hoewel in de laatste twee decennia van die eeuw het areaal aan gewassen weer aanzienlijk was toegenomen door de omzetting van grasland naar bouwland. In 2000 was de verhouding bouwland – grasland 19 – 81 %. Rond 1850 bestond ongeveer 10% van het landbouwareaal uit fruitteelt waarvan het zwaartepunt in de gemeente Geldermalsen lag. Veelal waren boerderijen omgeven met fruitbomen. Er kwamen relatief weinig volledige appel- en of perenboomgaarden voor. Deze bomen werden vaak tussen kersenbomen geplant. Eind negentiende eeuw nam het areaal fruitteelt nog toe ten koste van de akkerbouw vanwege de prijzen voor fruitproducten zich in verhouding tot akkerbouwproducten beter ontwikkelden. Belangrijk hierbij was ook de aanleg van de spoorweg (tussen 1869 en 1883) waarmee de internationale afzetmarkt beter bereikbaar werd.

Toen in 1921 de graanprijzen volledig instortten ontstond er opnieuw een grote toename in de fruitsector. In die tijd waren de meeste boomgaarden nog steeds gemengd waarbij de mix appels-kers het meest voorkwam. Deze toename zette door tot na de tweede wereldoorlog. In de jaren zestig van de vorige eeuw was het areaal fruitteelt groter dan het areaal bouwland waarmee het na veehouderij het belangrijkste bedrijfs onderdeel was geworden. De fruitteelt sector kende tussen 1970 en 1980 een aanzienlijke afname waarna het areaal zich stabiliseerde. In de jaren tachtig van de vorige eeuw volgde ook de omslag van hoogstam- naar laagstamfruitbomen waardoor het landschap er aanzienlijk anders uit kwam te zien.

De laatste jaren neemt het gebruik van 'teelt ondersteunende voorzieningen' (TOV's) toe. De fruitteelt sector gebruikt ze om oogstrisico's te verkleinen maar er ontstaan ook kleinschalige glastuinbouwbedrijven of potcultures die in hun bedrijfsvoering niet meer afhankelijk zijn van bodemgesteldheid of weersomstandigheden. Deze hulpmiddelen hebben landschappelijk veel impact. De toepassing van de TOV's wordt door het gemeentelijk beleid gereguleerd.

Tegenwoordig staat de landbouw sterk onder druk. De bedrijven in het Lingegebied zijn feitelijk te klein om de concurrentie vol te kunnen houden. In de laatste decennia zijn agrariërs in zowel de fruitteelt als in de veehouderij voor de keuze gesteld om te groeien en zich te specialiseren of te verbreden door neveninkomsten uit andere activiteiten te halen. Een aantal agrariërs ziet in beide opties niets en stopt met het bedrijf. Boerderijen worden verkocht en landbouwgrond komt vrij voor andere doeleinden. Door de schaal waarop dit gebeurt, leidt dit tot aanzienlijke veranderingen. De agrarische sector is nog steeds beeldbepalend voor het landschap maar zonder een toekomst voor de boeren zal het karakter van het Lingelandschap sterk veranderen.

De agrarische sector is van groot belang voor het behoud van het Lingelandschap. Dit is altijd zo geweest en de VBL vindt ook dat dit zo moet blijven. Sterk landschapsaantastende elementen moeten daarbij echter zoveel mogelijk worden vermeden. Voor de VBL is een aantal zaken cruciaal:

1. De agrarische sector moet een sterkere economische positie moeten door omschakeling naar meer duurzame productiemethoden die passen in de schaal van het landschap.
2. Gezien de negatieve invloed op het landschap moet de omschakeling naar grootschalige intensieve landbouw en glastuinbouw zoveel mogelijk worden vermeden.
3. Boeren kunnen een waardevolle rol spelen in het landschapsbeheer, agrarisch natuurbeheer moet daarom worden gestimuleerd.
4. Nevenactiviteiten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud van de agrarische sector mits ze worden ingepast in het landschap en niet leiden tot landschappelijke verrommeling.
5. Landschapsontsierende agrarische elementen zoals TOV's, tunnels, potcultures enzovoort moeten zoveel mogelijk worden vermeden of alleen seizoensgebonden worden toegepast.

5.4 Wonen

In de dorpen en stadjes langs de Linge is het goed wonen. Groen, ruimte, rust en historie, maar ook de goede bereikbaarheid en de nabijheid van Den Bosch en Utrecht worden gewaardeerd door oude en nieuwe bewoners. De aantrekkingskracht op mensen, die buiten willen wonen is groot, de landelijke trend is ook in het Lingegebied zichtbaar. De druk vanuit de Randstad neemt toe waardoor het Lingegebied steeds meer als een soort stedelijk 'overloopgebied' gaat functioneren.

De nieuwe bewoners zoeken vaak de meer traditionele bebouwing op zoals de boerderijen langs de dijken. De lokale bevolking daarentegen verlaat vaak de traditionele huizen en zoekt naar betaalbare woonruimte, die schaars is in de kleine kernen. Met name voor starters zijn er weinig mogelijkheden in het gebied. In de dorpen worden de laatste open plekken opgevuld om zo toch op kleine schaal aan de vraag naar woonruimte voor de lokale bevolking te voldoen. Karakteristieke open ruimten in de dorpen verdwijnen hierdoor.

De grotere kernen zoals Leerdam, Geldermalsen en Tiel bouwen voor de regionale woningbehoefte. In de periferie ontstaan grootschalige nieuwe wijken, in het voormalige landbouwgebied. Dorpen vergroeiën met elkaar en oude landschapsstructuren verdwijnen. Vanuit het westen rukt de randstad op, de gemeenten Gorinchem, Lingewaal en Geldermalsen ontwikkelen woningbouw en bedrijventerreinen in de komgronden tussen Waal en Linge. In het oostelijk deel breidt Tiel sterk uit met woningbouw en bedrijventerreinen, zowel richting Linge als langs de Waaloevers.

Van oudsher vormen de karakteristieke woningen langs de dijken in het Lingegebied het bekende beeld van de Linge. De opbouw van het landschap komt terug in de structuur van de nederzettingen. Buitendijks staan langs de dijken de boerderijen op een regelmatige afstand. De inrichting van het erf is op vaak nog traditioneel: de boomgaard aan de dijk, de schapenweide op de oeverwal, akkerland en grasland in de komgronden. De dorpen in het gebied zijn klein. Elk dorp kent een eigen opbouw van stratenpatroon, heeft een eigen karakter. Kleinschaligheid is de gemeenschappelijke factor in deze dorpen.

De architectuur van de traditionele boerderijen, dorpen en stadjes is duidelijk herkenbaar in het Lingelandschap. Kleinschaligheid, eenvoudige bouwvolumes, natuurlijke materialen en sober kleurgebruik zijn enkele van de kenmerken die overal terug te vinden zijn. Door verandering van ruimtebehoefte, levensstijl en simpelweg door trends worden gebouwen aangepast.

Op dit moment is er een trend dat boerderijen door nieuwkomers worden omgebouwd tot woonboerderij. Daarmee worden stadse elementen geïntroduceerd en treedt er een "verluxing" op van het platteland. De boerderij wordt van dakkapellen voorzien en wit geschilderd, erven worden bestraat, allerlei hekken en poorten worden gezet en het geheel wordt feestelijk verlicht. De laatste jaren verdwijnen ook vele kleine karakteristieke woningen om plaats te maken voor catalogusbouw. Hierbij wordt vaak voorbij gegaan aan de streekeigen bebouwingskarakteristieken en aan een passende schaal van de bebouwing.

De Welstandsnota biedt de mogelijkheid om het architectuurbeeld te beïnvloeden. De gemeenten langs de Linge hebben elk hun eigen gebiedsgerichte welstandsnota opgesteld. De algemene tendens is behoudend conservatief met de nadruk op kleinschaligheid, zorgvuldige situering, aanpassing aan het bestaande, inpassing in het landschap en gebruik van traditionele natuurlijke materialen, vormen en kleur. Helaas moet geconstateerd worden dat er ondanks het bestaan van de welstandsnota's op veel plaatsen bebouwing verrijst die absoluut niet past in het landschap. De Welstandsnota's zijn op zich goed maar worden door de gemeenten slecht gebruikt. De VBL is van mening dat deze nota's veel stringenter moeten worden toegepast.

Tot op heden is voor inrichting van erven niets geregeld en verschijnen er juist op dat gebied veel verstorende elementen. Dat is jammer want in het Lingegebied gaat het vaak om erven met een aanzienlijke oppervlakte, die bovendien goed zichtbaar zijn vanaf de dijk. De VBL is van mening dat er meer moet worden gestuurd op de inrichting van erven, want een erfinrichting kan ook juist heel goed passen in het Lingeland. Ook daarvan vinden we langs de Linge mooie voorbeelden.

Met het oog op nieuwe bebouwing of renovatie van bestaande bebouwing zijn voor de VBL een aantal zaken cruciaal:

1. Uitbreidingsplannen dienen zo in het landschap te worden ingepast dat de landschapsstructuren herkenbaar blijven.
2. De architectuur moet afgestemd zijn op wat er in het gebied gebruikelijk is. De gemeentelijke welstandsnota's moeten veel stringenter worden gehanteerd.
3. Uitbreidingsplannen dienen zodanig te zijn dat ze niet leiden tot het aaneengroeien van dorpskernen
4. Een absolute stop op verdere bebouwing van de uiterwaarden met het oog op de natuurwaarden en de veiligheid
5. De karakteristieke open plekken binnen de oude kernen morgen niet volgebouwd worden en dienen behouden te blijven.
6. Voor erfinrichting moet worden gelet op streekeigen beplanting, in de streek passende erfafscheidingen en beperking van verlichting en overmatige verharding.

5.5 Infrastructuur

Het toegankelijk maken van een gebied is vaak de eerste actie bij ontginning; wegen worden aangelegd, structuren voor de eeuwigheid in het landschap gebeiteld. In het Lingeland, zoals overal in het rivierengebied, vormden de dijken de hoofdstructuur van verbindingswegen waar langs de eerste nederzetting werden opgericht. De oeverwallen kennen parallel aan de dijken lopende wegen van waaruit dwars- en langsverbindingen door de komgronden heen lopen. De rivieren zelf, fungeerden als levensader, die het mogelijk maakte om handel te drijven met andere streken en landen. Het landschap langs de Linge is sterk bepaald door de infrastructuur, sterker nog, infrastructuur en landschap waren met elkaar verweven.

In de 19^e eeuw zijn de spoorlijnen van Utrecht naar 's-Hertogenbosch en van Dordrecht via Geldermalsen naar Tiel aangelegd als lijnvormige elementen door het landschap. Vanaf de jaren 60 van de vorige eeuw hebben de provinciale en rijkswegen aan betekenis gewonnen. Waar de wegen tussen dorpen en stadjes gebruik maakten van eeuwenoude landschappelijke structuren, doorkruisten de nieuwe wegen en spoorwegen in rechtlijnige patronen het landschap. De A27 doorsnijdt het veenweide gebied, de A15 deelt het open komgebied

in tweeën, de A2 loopt dwars over en door alle landschapselementen heen.

De infrastructuur heeft inmiddels een belangrijke invloed op het Lingeland. Met name de rijkswegen hebben een grote invloed op het landschap. Daarnaast heeft de Betuwelijn een immense landschappelijke invloed die tot ver in het Lingengebied reikt. De open komgronden zijn doorsneden waarmee vaak een vrijbrief is verkregen om deze dan ook maar vol te bouwen. Op- en afritten zijn enorm uitgebreid, industrieterreinen zijn aangelegd in het verlengde van de nieuwe infrastructuur en geluidschermen belemmeren het gezicht op het open landschap.

De druk op het wegennet neemt nog steeds toe. Door de enorme groei van het verkeer ontstaan files en verstoppingen de wegen. Sluiproutes belasten de dorpen, zwaar verkeer gaat over te kleine weggetjes. Secundaire wegen worden uitgebouwd om meer verkeer te kunnen verwerken. Rotondes, extra rijstroken en een eindeloze hoeveelheid verkeersborden en andere verkeershulpmiddelen en geluidschermen en verlichting langs alle wegen maken van een eenvoudige weg vaak een fysiek en optisch nadrukkelijk aanwezige barrière in het landschap.

Goede infrastructuur is belangrijk voor het Lingegebied. De VBL vindt echter dat er veel meer moet worden gedaan aan landschappelijke inpassing. In den lande zijn verkeersprojecten, die laten zien, hoe het dit kan. Hierbij wordt juist van de landschappelijke situatie gebruik gemaakt om bijvoorbeeld de snelheid te reguleren of de hiërarchie tussen wegen aan te geven, het verkeersaanbod te sturen en de verkeersveiligheid te vergroten. Verder is het voor de VBL belangrijk dat de negatieve effecten van het verkeer zoveel mogelijk worden bestreden met gerichte maatregelen.

Bij aanleg van nieuwe wegen, uitbreiding en aanpassing van infrastructuur en voor het reguleren van het bestaande verkeer zijn voor de VBL een aantal zaken belangrijk:

1. Nieuwe en ook bestaande wegen moeten beter landschappelijk worden ingepast, gebruik makend van ervaringen die daarmee elders in den lande zijn opgedaan.
2. Bij herinrichting van lokale wegen moet meer gelet worden op het gebiedseigen karakter: dorpswegen bijvoorbeeld van laanbeplanting voorzien, dijkwegen eenvoudig uitvoeren.
3. Landschapsontsierende elementen langs wegen zoals reclameborden, overmatige verkeersborden en overmatige verlichting dienen zoveel mogelijk te worden teruggedrongen.
4. Sluipverkeer dient te worden teruggedrongen door uitbreiding van de capaciteit van het hoofdwegennet in combinatie met verkeerstechnische maatregelen.
5. Zwaar verkeer dient zoveel mogelijk te worden geweerd uit dorpen door grote bedrijven uit die dorpen te verplaatsen naar industriegebieden.
6. Langzaam verkeer routes dienen te worden uitgebreid, ter ontlasting van de secundaire wegen en voor spreiding van toeristisch fiets- en wandelverkeer.

5.6 Bedrijven

De eerste industriële bedrijven die er in het gebied kwamen vestigden zich aan de rivier de Linge. De bevaarbare rivier was belangrijk als transportweg voor de aanvoer van klei voor de steenbakkerijen en voor grind en zand voor de glasfabriek. De steenbakkerijen zijn inmiddels nagenoeg verdwenen uit het Lingegebied, maar glas uit Leerdam is nog steeds een bekend product uit de streek. Veel van de oorspronkelijke overige bedrijvigheid had een belangrijke relatie met de agrarische productie van het gebied, met name met de fruitteelt en met de veeteelt.

De bedrijvigheid in het Lingegebied is net als in de rest van Nederland aan een veranderingsproces onderhevig. Kleine lokale bedrijven verdwijnen of worden opgenomen in grotere ondernemingen. Er is over de gehele linie sprake van schaalvergroting die leidt tot ruimtelijke problemen in het kleinschalige Lingelandschap. Toename van het vrachttransport door zwaar verkeer bijvoorbeeld veroorzaakt overlast in veel oude woonkernen zoals bijvoorbeeld in Asperen en Tricht. Door de ruimtelijke beperkingen zijn de uitbreidingsmogelijkheden voor de van oudsher gevestigde bedrijven gering. Voor behoud van de werkgelegenheid in de regio is het daarom van belang, dat deze bedrijven een alternatieve vestigingslocatie binnen de regio geboden wordt. Er zijn hierdoor nieuwe bedrijventerreinen ontstaan zoals de Zeiving aan de A15 tussen Vuren en Asperen, Bedrijvenpark West-Betuwe in Geldermalsen-Oost, Bedrijventerreinen Kellen en Medel in Tiel aan het Amsterdam-Rijn kanaal en ook Gorinchem breidt zijn bedrijventerreinen uit. Veel bedrijven wijken naar deze nieuwe locaties uit, vaak met steun van de overheid.

De oude industrieterreinen verliezen daardoor langzaam hun functie. Leeg en verlaten en gelegen aan de rivier en in de uiterwaarden verbreken ze het beeld van het natuurlijke oever. Bekende voorbeelden zijn de Oven in Asperen en de Koornwaard in Heukelum. Er gaan al vele jaren stemmen op voor herbestemming van deze oude bedrijventerreinen. Uitplaatsing van de resterende bedrijven naar een van de nieuwe bedrijvenlocaties ligt dan ook voor de hand. De VBL ziet in zo'n situatie een kans om het landschapsbeeld te herstellen door op de plaats van het bedrijventerrein natuur terug te brengen. Daarmee kunnen ontsierende elementen verdwijnen en kan de ruimtelijke samenhang van het landschap worden teruggebracht. Ook woningbouw is als nieuwe bestemming te overwegen mits deze goed landschappelijk is ingepast.

Andere bedrijventerreinen vragen om een deelsanering, zoals Lingewaarden in Geldermalsen. Voor een deel gaat het hier om bedrijven waarvoor de locatiekeuze is bepaald door de Linge, zoals de Landbouwcoöperatie die voor de aanvoer van producten op vrachtschepen is aangewezen en enkele scheepswerven. Verder zit er op dit terrein een aantal grote bouw- en transportbedrijven waarvoor de ontsluiting de laatste jaren verbeterd is door een nieuwe Randweg die leidt naar de nieuwe oprit van de A15 aan de oostkant van Geldermalsen. Een aantal loodsen staat al jaren leeg en de druk om hier woningen te bouwen neemt toe. Ook bij deelsaneringen op bedrijventerreinen liggen er volgens de VBL kansen voor het Lingelandschap.

Belangrijk is te onderkennen, dat deze problematiek niet per gemeente op te lossen is, maar dat hier een regionale aanpak noodzakelijk is. Verdwijnen van industrie en bedrijvigheid op de ene plek, kan een verbetering van het landschap betekenen, doch het creëren van een nieuw grootschalig bedrijventerrein kan op een andere plaats weer ten koste gaan van de landschappelijke waarde van het gebied. De schaal van de verschillende landschapselementen geeft overigens wel aan dat grootschalige bedrijven bij voorkeur in de komgronden thuis horen. Toch moet ook daaraan moet een grens gesteld worden, want ook de corridorwerking van bedrijven langs de snelweg tast het karakter van het landschap danig aan. Het is nog niet zolang geleden dat de beleving van het rivierengebied vanaf de A15 na Alblasserdam begon. Inmiddels is de A15 tot ver voorbij Gorinchem volledig omzoomd met bedrijventerreinen en wordt verder naar het oosten met hoog tempo gebouwd aan nog meer terreinen in de laatste overgebleven komgronden. Duurzame en

landschappelijk ingepaste bedrijventerreinen zouden de schade aan natuur en landschap kunnen verminderen en een bijdrage kunnen leveren aan de diversiteit in het gebied. In praktijk komt er echter van dit soort terreinen in het Rivierengebied niets terecht.

De vraag dringt zich op welke bedrijven in het gebied passen en welke niet. De VBL ziet om te beginnen het Rivierengebied niet als opvangplaats voor grote landelijke of internationale ondernemingen. Deze bedrijven zijn doorgaans te grootschalig en te weinig verbonden met de streek. De groente en fruitveiling in Geldermalsen is groot maar is daarentegen wél een streekgebonden bedrijf. De veiling bevindt zich op een gedeelte waar van oudsher al bedrijvigheid was aan de Linge. Dit geldt ook voor de glasfabriek in Leerdam.

De VBL vindt dat nieuwe bedrijven qua schaal moeten passen in het gebied maar dat ze daarnaast ook een binding moeten hebben met de streek. Een bijdrage tot het behoud en de ontwikkeling van het streekeigen karakter zou verder gezocht kunnen worden in het ontwikkelen van een grotere variëteit aan streekproducten en in het vergroten van de bekendheid van deze producten.

De VBL ziet kansen om ook met betrekking tot bedrijven en het landschap een win – win situatie te creëren. Daarbij is volgens de VBL het volgende belangrijk:

1. Grootschalige bedrijven in dorpskernen dienen te worden verplaatst naar regionale bedrijventerreinen en de oude bedrijfsterreinen moeten worden ingericht met veel ruimte voor natuur en met herstel van de Linge-oever.
2. Bij de ontwikkeling van regionale bedrijventerreinen dient ervoor gezorgd te worden dat deze duurzaam zijn en dat er een optimale landschappelijke inpassing is.
3. Bij locatie van nieuwe bedrijventerreinen dient corridorwerking langs wegen te worden vermeden.
4. De capaciteit van bedrijventerreinen in de regio is primair bestemd voor opvang en voor de groei van de regionale bedrijven.
5. Milieuvriendelijke bedrijfsconcepten en de ontwikkeling van streekproducten dienen te worden gestimuleerd.

5.7 Recreatie

Een gebied dat mooi is trekt recreanten, dat is in Nederland een simpele wetmatigheid. Een gebied dat zeer mooi en daarnaast ook nog eens een bijzondere cultuurhistorie heeft, zoals het Lingegebied, trekt héél veel recreanten. Door de vergrijzing en door de groter wordende beschikbaarheid aan vrije tijd is er bovendien de laatste jaren een aanmerkelijke toename van de recreatie waar te nemen, ook in het Lingegebied. De recreanten die naar het Lingegebied komen zijn voornamelijk dagrecreanten. Ze komen er bijvoorbeeld om te wandelen, te fietsen, te kamperen, te varen of te zwemmen of voor een dagje bezienswaardigheden. Het gebied leent zich zeer goed voor deze vormen van recreatie.

Langs de Linge lopen dan ook vele wandel- en fietsroutes en voor het varen op de Linge kunnen er op verschillende plaatsen kano's en boten worden gehuurd. Er zijn plaatsen van cultuurhistorische waarde zoals de waterlinie en het stadje Buren. Er zijn ook regelmatig evenementen die goed passen in het gebied en die grote hoeveelheden recreanten trekken zoals de landgoeddagen op Mariënwaerd. Al deze vormen van recreatie hebben over het algemeen geen nadelige gevolgen voor de beleving van het Lingelandschap.

Er zijn echter helaas ook recreatievormen die dat wel hebben zoals de rumoerige partyschepen die (ook 's avonds) vanuit Leerdam de Linge overvaren, slecht ingerichte Lingelandjes met stacaravans die eruit zien als een woonwagenvakantiepark, de talloze rally- en puzzelritten voor auto's en motoren die dijken en dorpen verstoppen enzovoort. Ook is het nog niet zo lang geleden dat een rampzalig plan voor een mega vrijetijdscentrum in Geldermalsen, waar per jaar 10 miljoen mensen op af hadden moeten komen, mede door inspanningen van de VBL kon worden tegengehouden. Alleen al het simpele feit dat zo'n plan, dat de draagkracht van het gebied volkomen te boven zou gaan, het zover zou schoppen geeft te denken. Projectontwikkelaars zullen ongetwijfeld met een nieuw plan komen want zij hebben andere prioriteiten dan een duurzame versterking van de landschappelijke waarden van het Lingegebied. Zij willen zoveel mogelijk geld verdienen en dat het landschap daarvoor moet wijken is van secundair belang.

Er zijn in het Lingegebied vele ontwikkelingen op het gebied van recreatie waar vraagtekens bij gezet kunnen worden. Dagrecreatie die met veel hinder en lawaai gepaard gaat, initiatieven voor pret en vermaakcentra, gemeenten die graag het toeristisch-recreatief product op de markt willen zetten en gevoelig zijn voor de wensen van de veeleisende recreant die variatie, luxe en comfort zoekt. Voor de VBL is het duidelijk dat de toekomst van de recreatie in het Lingegebied niet in dit soort activiteiten ligt. Het gebied waar de Linge zijn loop heeft is mooi en bijzonder en daarvan mogen ook heel veel recreanten van genieten. Dat kan echter ook op een manier die het landschap niet aantast. Het zou naar mening van de VBL onverantwoord zijn om recreatievormen toe te staan of zelfs aan te moedigen die afbreuk doen aan de unieke waarde van het gebied. Daarmee zal de recreatie, die de potentie heeft om uit te groeien tot een belangrijke economische drager voor het gebied, zichzelf op termijn de das omdoen.

De Lingelandjes vormen een apart aandachtspunt van de VBL. Tegenwoordig vervullen zij aan een recreatieve behoefte maar ze zijn van oudsher ontstaan als 'overlandjes' van binnendijs gelegen woningen. De buitendijkse landjes werden gebruikt als moestuin of voor de verbouw van gewassen op kleine schaal. In de loop van de vorige eeuw zijn deze landjes steeds meer gebruikt om te recreëren. Toen duidelijk was dat aan dit soort recreatiepercelen behoefte was, zijn meer landjes aan de landbouw onttrokken en verkocht om ingericht te worden voor recreatie. Lingelandjes horen in het Lingelandschap, maar de natuurlijke inpassing is voor verbetering vatbaar. De VBL ziet Lingelandjes als een kans om het landschap te versterken. Dit kan door een natuurvriendelijke inrichting van het perceel met inheemse plantensoorten als perceelsafschieding, een natuurlijke oeververdediging en een regulering van inrichting en bebouwing van de percelen. Hier ligt een belangrijke taak voor de gemeenten. Zij kunnen in hun bestemmingsplannen regels opstellen en hierop handhaven.

De VBL is van mening dat toerisme en recreatie uit kunnen groeien tot belangrijke economische dragers in het riviereengebied en dat het vanuit dat oogpunt goed is om te kijken naar mogelijkheden voor uitbreiding van recreatieve voorzieningen en een verbreding van het aanbod. De VBL is echter geen voorstander van vormen van toerisme en recreatie die een negatieve invloed hebben op de landschappelijke waarden of op de beleving daarvan. Nieuwe en bestaande initiatieven op het gebied van recreatie moeten daarom aan een aantal voorwaarden voldoen:

1. Het tegengaan van recreatievormen die gepaard gaan met geluidhinder voor andere recreanten en voor omwonenden, die gepaard gaan met aantasting van de natuur in het Lingegebied, of die grote hoeveelheden gemotoriseerd verkeer aantrekken.
2. Het tegengaan van grootschalige dagrecreatie in de vorm van pretparken, vrijetijds- en vermaakcentra.
3. Het stimuleren van recreatievormen die de recreant laten kennismaken met de rust, de ruimte, de natuur, het landschap, de cultuur en de cultuurhistorie van het Lingegebied.
4. Het stimuleren van horeca- en overnachtingsmogelijkheden en daarvoor benodigde parkeervoorzieningen passend bij het kleinschalig karakter van het landschap.
5. Verbetering van de landschappelijke inpassing van Lingelandjes door beplanting met inheemse plantensoorten, natuurlijke oeververdediging en zo min mogelijk ontsierende bebouwing en aankleding.

5.8 Landgoederen

Bestaande landgoederen dragen onomstotelijk bij aan de landschappelijke-, natuurlijke- en cultuurhistorische waarde van het landelijk gebied in Nederland. Ook langs de Linge zijn mooie voorbeelden te vinden zoals landgoed Mariënwaerdt. De overheid speelt in op dit positieve effect door in het kader van de natuurontwikkeling onder bepaalde voorwaarden de realisatie van nieuwe landgoederen mogelijk te maken. Op deze wijze kunnen particulieren bijdragen aan de ontwikkeling van nieuwe landschaps- en natuurwaarden en krijgt het duurzame landschaps- en natuurbeheer een impuls.

Een nieuw landgoed is een openbaar en toegankelijk boscomplex met daarin een woongebouw van allure met maximaal drie wooneenheden. Het terrein moet minimaal 5 hectare groot zijn en het woongebouw moet een architectonische eenheid vormen met het omliggende groen. Omdat statig wonen in het groen een toenemende belangstelling kent is er veel interesse voor nieuwe landgoederen. Ook in het Lingegebied is de laatste jaren sprake van een flink aantal initiatieven.

De oorspronkelijke regeling voor nieuwe landgoederen, waarin slechts uitgegaan werd van de aanleg van bos, was niet goed inpasbaar in het relatief open rivierenlandschap van het Lingegebied. Gelukkig is het in de loop der jaren ook mogelijk worden andere natuur dan bossen aan te leggen. Daardoor kan de ontwikkeling van nieuwe landgoederen, mits goed ingepast, een versterking van de landschaps- en natuurwaarden langs de Linge opleveren. Aan die goede inpassing schort het regelmatig zoals blijkt uit een aantal recente initiatieven.

In het rivierengebied stonden de landgoederen van oudsher niet in de uiterwaarden of in de komgronden maar op de oeverwal en ter plaatse van het landgoedgebouw was er in de regel sprake van bebossing. De kommen bestonden van oorsprong uit extensief gebruikte, zeer bloemrijke weilanden gelegen tussen elzen, knotwilgen, grienden en eendenkooien. Het waren natte gebieden die eigenlijk alleen van het late voorjaar tot de vroege herfst toegankelijk waren. Het zou een goede zaak zijn als dit type landschap hersteld wordt in nieuwe landgoederen. Hiermee kan de karakteristieke landschapsopbouw met bewoning van de oeverwallen en open komgebieden met weinig opgaande beplanting terug gebracht worden in het Lingegebied.

Edoch, de praktijk blijkt anders. De meeste landgoederen worden in het Lingegebied deels op de oeverwallen en deels in de komgronden gepland. Op zich is dat geen slechte situering, maar in de praktijk blijkt dat daardoor vaak de scheiding tussen oeverwal en kom verdwijnt. Verder wordt regelmatig de landgoedbebouwing schijnbaar willekeurig in de kom geplaatst zodat het resultaat niet veel meer is dan een nieuw huis in het groen. Op deze wijze levert een nieuw landgoed niet een versterking op van de landschappelijke waarde van het Lingegebied maar doet het daaraan afbreuk.

De VBL ziet duidelijk de mogelijkheden die nieuwe landgoederen bieden voor vergroting van de waarde van het landschap in het Lingegebied. Het is echter ook duidelijk dat als de uitwerking en inpassing niet goed zijn het effect eerder negatief dan positief is doordat het bijdraagt aan de versnippering van het landschap en aan het volbouwen van de komgebieden. Om die reden is de VBL voorstander van de ontwikkeling van nieuwe landgoederen in het Lingegebied, doch uitsluitend wanneer de initiatieven aan een aantal belangrijke voorwaarden voldoen.

1. Geen situering van nieuwe landgoederen in de uiterwaarden van de Linge en zijrivieren.
2. Situering van landgoedgebouwen op de oeverwal en oriëntatie en architectuur van gebouwen afgestemd op wat karakteristiek is in het gebied.
3. Eventuele bebossing op de oeverwal rond de landgoedbebouwing en niet in de kom zodat een duidelijk landschappelijk onderscheid blijft bestaan. Behoud en versterking van het landschappelijk contrast tussen de oeverwallen en de komgronden.
4. Behoud en versterking van het groene halfopen en onbebouwde karakter van de komgronden en versterking van de landschaps- en natuurkwaliteit van het komgebied door vernatting en door terugbrengen van oorspronkelijke landschapselementen.